

OSZCZĘDNOŚĆ

Organ „Związku Galicyjskich Kas Oszczędności“

Wychodzi raz na miesiąc.

Redaguje

Biuro Związku.

Redakcyja i Administracyja

Lwów, ulica Stryjska 1. 4.

Prenumerata

roczna z przesyłką pocztową 5 kor.

Ogłoszenia

70 kor. za stronę, przy powtarzaniu odpowiedni opust.

TREŚĆ: Posiedzenie Wydziału Związku galicyjskich kas oszczędności. — Bank agrarny. — Szkolne kasy oszczędności. — Galicyjska Kasa oszczędności. — W sprawie amortyzacji książeczek. — Sprawa podatkowa przed Trybunałem Państwowym. — Storno interesów prawnych, a należności skalowe. — W sprawie podniesienia kursu rent państwowych. — Notatki: Galic. biuro tłumaczeń. — Die Hypothekenanstalt. — Regulacya płac w banku austro-węgierskim.

Posiedzenie Wydziału

Związku galicyjskich kas oszczędności.

Dnia 23. kwietnia odbyło się w sali obrad galicyjskiej Kasy oszczędności posiedzenie Wydziału Związku galicyjskich kas oszczędności.

Posiedzenie zajął prezes Związku dyrektor dr. Kwiatkowski i podał do wiadomości, że reskryptem c. k. Namiestnictwa z dnia 8. kwietnia 1911, L. XII. a, 245/1 przyjęto do zatwierdzającej wiadomości zmiany statutu uchwalone na ostatnim Walnem zgromadzeniu delegatów związkowych kas oszczędności. Statut zmieniony zostanie wydrukowany i wszystkim kasom oszczędności w Galicyi rozestany. Następnie przed przystąpieniem do porządku dziennego omówiono obszernie położenie targu pieniężnego — przyczem poruszono omawiany w ostatnich czasach projekt rządowy co do założenia na kasy oszczędności obowiązku zakupna rent państwowych w wysokości 10% fundusów kasowych. Na razie w tej sprawie nie powzięto żadnych uchwał, — jakie stanowisko wobec tego projektu miałyby zająć związek galicyjskich kas oszczędności; uchwalono tylko na razie porozumieć się z innymi w Austrii istniejącymi Związkami, by ewentualnie — o ileby ich stanowisko nie kolidowało z położeniem i stanowiskiem kas galicyjskich — przedsięwziąć wspólną akcyję, któraby ile możności obowiązek i ciężar ten, jaki w razie zrealizowania tego projektu spadłby na kasy oszczędności, uczynić jak najmniej uciążliwym.

Z przedłożonego Wydziałowi sprawozdania z czynności biura okazuje się, że agendy Związku stale się wzmagają. — Kasy bowiem we wszystkich ważniejszych sprawach odnoszą się do Związku o poradę i informację.

W ostatnich czasach przeprowadzono cały szereg bądź to szczegółowych lustracyj, bądź też niezapowiedzianych rewizyj. — Sprawozdania lustracyjne, co z zadowoleniem podnieść należy, konstatują, że z wyjątkiem gdzieś drobnych usterek manipulacyjnych — które zresztą zaraz przy interwencji lustratora bywają usuwane — kasy nasze są bardzo dobrze administrowane i prowadzone. Z każdym niemal rokiem manipulacya u nich jest coraz

bardziej jednolita, kontrola dostateczna, funkcyonowanie wprost nienaganne. Sprawozdania lustracyjne konstatują dalej, że wszelkie wskazówki dawane przez Związek czy to w czasie lustracyj, czy też w sprawozdaniach lustracyjnych bywają przez kasy ściśle respektowane, co wychodzi tylko na korzyść sprawności tych instytucyj.

W sprawie funduszu opieki mieszkaniowej wniósł Związek w swoim czasie memoriał, by w opracować się mającym statucie dla tego funduszu były postanowienia, umożliwiające kasom rozszerzenie swej działalności przez oparcie się przy udzielaniu pożyczek o ten fundusz.

Dwom związkowym kasom opracował Związek statuty, regulaminy, wzory druków i ksiąg dla Zakładów zastawniczych, mających powstać przy tychże kasach.

W poruczonej przez Walne zgromadzenie w sprawie ułatwienia emigrantom w Ameryce przekazywania pieniędzy poczynił Związek kroki przygotowawcze, które prawdopodobnie doprowadzą do celu i przyczynią się znacznie do ożywienia i zwiększenia lokacyi pieniędzy emigrantów w naszych kasach.

Projektowane są obecnie dwie nowe kasy oszczędności t. j. miejska kasa oszczędności w Sądowej Wiszni i w Oświęcimiu. Zwierzchnościom gminnym obu tych miejscowości udzielił Związek wszystkich wskazówek i informacyj — wskazał w których punktach bądźto ze względu na stosunki lokalne, bądź też ze względu na interes założyć się mającej instytucyi, zmiana obowiązującego statutu wzorowego byłaby pożądaną.

Z początkiem roku przystąpiła do Związku także kasa oszczędności miasta Jasła, tak, że obecnie na 51 kas istniejących w Galicyi należy do związku 41 kas.

Ponieważ w ostatnich czasach bardzo wiele kas zgłosiło się do Związku z żądaniem udzielenia szczegółowych informacyj w sprawie zeznania majątku podległego opłacie należności ekwiwalentowej na VII. dziesięciolecie (1911—1920) przeto Wydział uchwalił rozesłać do kas Związkowych odpowiednie pouczenie, a zarazem wezwać kasy, aby w wypadkach, w których się będą czuły wymiarem ekwiwalentu pokrzywdzone odnosiły się do Związku,

celem zasięgnięcia informacji w sprawie ewentualnego rekursu.

Przy sposobności jednego specjalnego wypadku, w którym c. k. ministerstwo spraw wewnętrznych odmówiło jednej z kas zatwierdzenia zmiany statutu zniżającej do umieszczenia w nim postanowienia uprawniającego ją do poboru dodatku administracyjnego zaproponowało natomiast przyjęcie do statutu postanowienia następującego:

„Kasa oszczędności jest uprawnioną w tych wszystkich wypadkach udzielenia kredytu hipotecznego, w których podejmuje się przeprowadzenia czynności prawnych, spowodowanych hipotecznym ubezpieczeniem pożyczki, pobierać jako wynagrodzenie za czynności spełnione w zastępstwie stron, jednorazowy z waluty pożyczki przy wypłacie tejże zasięgnąć się mający dodatek administracyjny, którego wysokość oznacza dyrekcyja kasy“.

Wydział uchwalił wyrazić zapatrywanie, że dodatki administracyjne w niektórych kasach oszczędności dotychczas pobierane nie są racjonalne, że są one faktycznie tylko podwyżką stopy procentowej, że przeto stałe dodatki administracyjne będące naleciałością z instytucyj emisyjnych (gdzie one mają racyę bytu) powinny być w kasach oszczędności zniesione, względnie wcielone do stopy procentowej od pożyczek hipotecznych. Zarazem oświadczył Wydział, że przeciw pomieszczeniu w statutach postanowienia o jednorazowym dodatku administracyjnym nie ma nic do zarzucenia.

W końcu uchwalono odnieść się do c. k. Namiestnictwa z prośbą, by preliminarze i propozycje rozdziału czystych zysków kas oszczędności były rychlej niż dotąd przez tę władzę załatwiane.

Bank agrarny.

Dnia 18. marca br. w Nr. 128 „Czasu“ pojawił się artykuł Dra Tadeusza Starzewskiego, w sprawie powołania do życia banku agrarnego w Galicyi.

Autor artykułu twierdzi, „że u nas w kraju konieczną jest potrzeba założenia takiego banku, któryby miał za zadanie zaspokojenie tych potrzeb rolnictwa, które dotąd należytego zaspokojenia nie znajdują, a w szczególności, udzielanie obok kredytu hipotecznego dla większych właścicieli, także kredytu hipotecznego włościańskiego, dalej kredytu inwestycyjnego i osobistego i t. d.,... że powinien powstać Bank, jako towarzystwo akcyjne o kapitale co najmniej 6 milionów z prawem wydawania listów zastawnych...“

Nie mam zamiaru polemizować z Szanownym autorem wyż przytoczonego artykułu, zawierającym bardzo wiele cennych myśli i uwag, ale ponieważ wciągnięte są i pow. kasy oszczędności, dlatego pozwalam sobie parę uwag napisać.

Czy i jak spełniają swoje zadania w zakresie hipotecznym i personalnym Tow. kred. ziemskie, Bank krajowy, Bank hipoteczny, włości rentowe, gęsto rozsiane Tow. Zal., rok rocznie wzrastająca liczba Kas Reiffeisena, wspominać nie będę. Twierdzą atoli, że Kasy oszczęd. w ogóle a powiatowe w szczególności kredyt hipoteczny mniejszego rolnika i jego kredyt osobisty przy pomocy już istniejących lokalnych zakładów mogą zupełnie dobrze zaspokoić, co im zresztą sam szanowny autor przyznaje.

Rozchodziłoby się raczej o to, aby już w każdym powiecie istniała Kasa oszczędności i te nowo

powstałe należałoby z początku zasilać w formie lokacyi kapitałów, zanim sobie wyrobią składającą klientelę i wzmocnią się finansowo, do czego potrzebny byłaby centrala Kas oszczędności w kraju w formie banku Kas oszczędności, a która to sprawa od szeregu lat jest na porządku dziennym Związkowych Kas. Bank agrarny bądź co bądź, byłby konkurencyjnym zakładem dla istniejących Kas oszczędności, które swoim długoletnim istnieniem, formą i warunkami stwierdziły, że spełniają doskonale swoje zadania w tych wszystkich daleko idących zadaniach, jakie by miał spełnić powstać mający Bank agrarny.

Twierdzenie, że Kasy oszczęd. są ograniczone regulatywem rządowym, pozwalającym tylko części wkładek lokować w pożyczkach hipotecznych, nie jest zgodne z rzeczywistością, albowiem ten przestarzały aczkolwiek regulatyw, takiego postanowienia niema i mieć nie może.

Niejednokrotnie władze krajowe i najbieglejsi w sprawach Kas oszczęd. zadawali sobie trudu, czyby nie należało ułożyć pewną normę procentową dla zestosunkowania poszczególnych lokacyi — lecz i to niestety w rzeczywistości okazało się niełatwą do przeprowadzenia rzeczą, bo nie jest w mocy zarządów Kas ze względu na ich charakter lokalny utrzymać stałą normę, jaki n. p. procent hipotek a jaki weksli lub lombardowych pożyczek ma być utrzymany. Zaleca doświadczenie tylko, że ze względu na ewentualne przesilenia finansowe nie powinno się zbyt unieruchomić całego kapitału wkładkowego — a tem unieruchomieniem są pożyczki hipoteczne.

Praktyka jednak i w tym kierunku wykazała n. p. w Kasach oszczędności państwa niemieckiego że lokacya i 75% stanu wkładek w pożyczkach hipotecznych, podczas wojen, nie zachwiała równowagą finansową Kas, i one podobne przesilenia przetrwały szczęśliwie

U nas w Galicyi w Kasach oszczędności pożyczki hipoteczne w roku 1900 wynosiły 116,836.633 K czyli 62.32% stanu wkładek, natomiast już 1906 wynosiły 65. — % czyli 174 miliony. a w roku 1908 wynoszą 67.7% czyli 192 mil., czyli wzrosły w 8 latach o 76 milionów i 5% stanu wkładek.

W samych zaś pow. Kasach oszczędności pożyczki hipoteczne wynoszą 44 miliony.

Sądzę, że już ta olbrzymia suma udzielonych pożyczek hipotecznych przez same P. K. O. świadczy, że Bank agrarny powstać mający, któryby miał według twierdzenia sz. autora część tych pożyczek skonwertować, i mógł zaspakajać żądania pożyczkowe, to projektowany kapitał 6 milionów, absolutnie wystarczyć by nie mógł a kto wie czyby i 60 milionów wystarczyło?

Bank agrarny, jako centralna instytucya, nie może w żaden sposób tak dogodnie rozwinąć swojej, chociażby najidealniej obmyślanej akcji na cały, tak rozległy kraj, jakim jest Galicya a przeciwnie mogą to spełnić i spełniają instytucje lokalne Kas oszczędności, znające bez mała wartość każdego morga powiatu i indywidualną siłę finansową każdego dłużnika, są bowiem w ciągłej z nim styczności.

Pomijam już stronę techniczną starań o pożyczkę, jej uchwałę, realizację, spłaty rat, ewentualne sprawy procesowe, to szereg faktów, z którymi się należy liczyć, jeżeli zakład ma spełniać to zadanie, jakie autor w projektowanym banku agrarnym pragnie widzieć.

Dodać również należy, że Bank agrarny, jako tow. akcyjne musi się trzymać przy spłacie pożyczek.

czek stałych norm, jednakowych w całym kraju, na który rozciąga swoją działalność.

Tam musi napływać niezachwianie pewna stała kwota z rat, przeznaczona na półroczne wykupno kuponów, tudzież na wylosowanie. Natomiast Kasy oszcz. mogą czynić ulgi, bo większość procentu wkładowego zostaje, skutkiem czego przy elementarnych klęskach — wolno czasem dłużnikowi zezwolić na zwłokę roczną i dłuższą, za opłatą procentu bez uiszczenia rat kapitału. W ten sposób bardzo wiele Kas oszcz. w Austrii wzorowo prowadzonych postępuje. To właśnie stanowi tę charakterystyczną wyższość Kas — jako zakładów lokalnych ponad wszelkimi innymi centralnymi — tak w zakresie kredytu hipotecznego jako też i osobowego gospodarczego.

Powołanie więc do życia obok tylu już istniejących zakładów, nowego banku agrarnego, wywoła dla Kas oszczędności niefortunną konkurencję z przyczyni wyżej przytoczonych a ogólnikowo straszonych, nie przyniesie dla „naszego chłopa” żadnych nowych korzyści.

Spada tylko obowiązek na organizacje powiatowe, ażeby tam, gdzie jeszcze powiatowej Kasy oszczędności niema, starać się do życia powołać, co przy istnieniu Związku G. K. O. i jego poparciu z łatwością przyjdzie. Cała sieć w ten sposób zorganizowanych P. K. O. w kraju spełni w zupełności wobec drobnego rolnictwa wszystkie jego żądania — a które im z wyszczególnieniem szanowny autor przyznaje.

A. Osoliński.

Szkolne Kasy oszczędności.

W ostatnich czasach zwrócono baczniejszą u nas uwagę na instytucję szkolnych Kas oszczędności, które cieszą się nadzwyczajnym powodzeniem tak w krajach niemieckich monarchii jak i zagranicą. Idea szkolnych Kas oszczędności nie jest wcale nową; miała ona swoich gorących obrońców i zagorzałych przeciwników. Walka toczyła się długo i to tak na łamach czasopism fachowo pedagogicznych jak i fachowo ekonomicznych — nie mniej także w prasie codziennej. Wśród tej walki poczyniono próby — w kilku miejscowościach zaprowadzono szkolne Kasy oszczędności — z biegiem zaś lat — wobec rezultatów, nie tyle może ekonomiczno - finansowych ile etyczno - pedagogicznych, szeregi przeciwników coraz bardziej się przerzedzały i dziś szkolne Kasy oszczędności liczą tylko zwolenników. Jest to zresztą rzeczą zupełnie zrozumiałą i naturalną, z biegiem bowiem czasu i z udoskonaleniem systemu, upadły także i te argumenty, jakie ze strony bardzo poważnego czynnika tj. ze strony nauczycielstwa padały. Argumenty te nie atakowały rzeczy samej jako takiej, nie występowały przeciw idei budzenia zmysłu oszczędności u dzieci — argumenty nie były zatem skierowane przeciw szkolnym Kasom oszczędności jako takim, ani przeciw wpływowi ich na młodzież lecz jedynie przeciw zwiększeniu pracy, jaka wskutek wprowadzenia w życie szkolnych Kas oszczędności mogłaby i musiałaby spaść na nauczycielstwo, przeciążone i tak zbytnią pracą, zabierającą nawet czas pozaszkolny.

Pierwsze szkolne Kasy oszczędności szukały dróg, któreby wiodąc do zamierzonego celu, nie obarczały wcale lub zbytnio pracą tych, którzy nimi kierować mieli. W tym kierunku dwa głównie

systemy prowadzenia szkolnych Kas oszczędności zastępują na uwagę:

a) system bezpośredniego oparcia się o jakąś miejscową lub okoliczną instytucję finansową (Kasę oszczędności towarzystwo zaliczkowe, spółkę oszczędności i pożyczek);

b) system pośredniego oparcia o instytucję finansową.

W systemie pierwszym szkoła jest tylko pośrednikiem między młodzieżą szkolną a instytucją finansową i to tylko do pewnej chwili tj. do tej chwili, dopokąd drobne oszczędności nie dojdą do tej minimalnej kwoty, którą instytucja może przyjmując jako pierwszą wkładkę. Na pierwszy plan wysuwa się tu tzw. system markowy: instytucja wydaje swoim nakładem pewien zapas marek, które oddaje w komisową sprzedaż kierownikom szkół, ci znowu te marki rozdają poszczególnym nauczycielom do rozsprzedaży pomiędzy młodzież. Marki nakleja się na karton, a skoro suma naklejonych marek dojdzie do wysokości np. jednej korony, uczeń z kartonem markami zalepionym udaje się do instytucji finansowej a ta w zamian wydaje na kwotę markami zebraną, książeczkę wkładową. Z tą chwilą uczeń staje się bezpośrednim klientem Kasy, dalsze wkładki może uskuteczniać bądź wprost na książeczkę, bądź znowu zakupywać marki i nalepiać na karton, z którym postępuje jak poprzednio. Rozliczenie co do marek sprzedanych w szkole odbywa się co pewien czas, między instytucją a kierownictwem szkoły i nie przedstawia żadnych trudności. W systemie tym, jak wyżej wspomnieliśmy, cały współdziałł szkoły ogranicza się do sprzedaży marek, cała zaś manipulacja dalsza, wydawanie książeczek, przyjmowanie dalszych wkładek, wypłata oszczędności, obliczanie procentów, przerzuca się na instytucję finansową — szkoła jest tu tylko pośrednikiem — a organizacja tego rodzaju nie jest szkolną Kasą oszczędności w ścisłym tego słowa znaczeniu. Uczeń mając w ręku książeczkę publicznej instytucji ma zbyt ułatwioną możliwość wycofania każdej chwili wkładki, często bez potrzeby, a to chyba nie leży w zamiarach inicjatorów szkolnej Kasy oszczędności.

Ponadto zważyć należy, że do wprowadzenia tego systemu potrzeba prócz szkoły także drugiego ważnego czynnika, tj. tej instytucji finansowej, która dla celów — na razie przynajmniej czysto idealnych — zechciała się podjąć trudu wydania swoim kosztem marek (choćby koszt był minimalny) a następnie dalszych trudów manipulacyjnych zwłaszcza z tak ruchliwą klientelą, jaką jest młodzież szkolna. Należy sobie uprzytomnić ile taka instytucja musiałaby wydać książeczek wkładowych, jaki ruch zazwyczaj w drobnych bardzo kwotach panowałby na tych książeczkach, jednym słowem przy większej ilości tej drobnej klienteli instytucja miałaby tyle do roboty, że nie każda podjęłaby się współdziałania w tej bardzo zresztą sympatycznej sprawie.

System markowy dałby się pomimo tego bardzo dobrze zastosować przy szkołach ludowych, zwłaszcza w miejscowościach gdzie istnieje bądź Spółka oszczędności i pożyczek systemu Raiffaisena. Tam przedewszystkiem działalność musiałaby się ograniczyć na szkołę i na miejscową młodzież szkolną tam po największej części nauczyciel jest zarazem członkiem zarządu spółki; w spółkach takich poważnie urzęduje się w pewnych, z góry oznaczonych dniach i tam też nie dałaby się te trudności manipulacyjne tak odczuć jak w mieście większem

gdzie ilość młodzieży jest liczna, — ponadto zaś nauczyciel, będący zarazem kierownikiem szkoły, utrzymuje pewnego rodzaju łączność między szkołą i uczniem z jednej, — a instytucją z drugiej strony.

Nie da się jednak zaprzeczyć, że i ten system ma bardzo wiele dobrych stron a nawet można powiedzieć doniosłe znaczenie społeczno wychowawcze. Prócz wszczepienia dziecku zmysłu oszczędności zapoznaje on je zaraz na progu życia z instytucją finansową, o której istnieniu może wcaleby nie wiedziało, zapoznaje je z książeczką wkładową, zmusza niejako do przeczytania przepisów tej instytucji, do pomyślenia i zastanowienia się nad niejedną rzeczą zupełnie nową a bardzo pożyteczną. Przez bezpośredni stosunek z instytucją finansową dziecko uczy się samodzielności — czuje się jednostką, przecież coś reprezentującą, boć je się traktuje w instytucji finansowej jak każdego innego klienta.

Są to może drobiazgi, ale one nie pozostaną bez pewnego i to twierdzić można dodatniego wpływu na młodzież — dlatego też tam, gdzie urządzenie szkolnej kasy oszczędności wedle systemu drugiego o którym poniżej mówimy, było niemożliwe — tam należałoby po porozumieniu się z którąś z instytucji finansowych wprowadzić system markowy, by bodaj w ten sposób wpoić w młodzież cnotę oszczędności.

W systemie drugim szkolna kasa oszczędności jest zupełnie samoistną instytucją, rządzoną autonomicznie przez samą szkołę i używającą instytucji publicznej tylko do fruktyfikacji złożonych przez szkołę pieniędzy. — Tu uczeń nie ma nic do czynienia z instytucją finansową lecz tylko ze szkolną kasą oszczędności, która przyjmuje wkładki, wydaje na nie książeczki, oprocentowuje te wkładki i zwraca je uczniowi albo w miarę rzeczywistej udowodnionej potrzeby albo w razie opuszczenia szkoły. Co więcej, w szkolnej kasie oszczędności uczeń może być dopuszczony do pewnej pracy i współdziałania, skutkiem czego rozwój szkolnej kasy oszczędności będzie go cieszył bo część zasług i jemu przypada.

Pierwotne urządzenia szkolnych kas oszczędności wedle tego systemu były tego rodzaju, że faktycznie zbyt wiele pracy dawały kierownikowi takiej kasy, nakazując mu prowadzić cały szereg ksiąg, zapisków, zestawień, kwitów i t. p. co gmatwało manipulację a skutkiem tego po prostu zniechęcało nauczycielstwo do zajmowania się szkolnymi kasami oszczędności. Z biegiem czasu starano się tę manipulację bez jakiegokolwiek szkody i dla potrzebnej kontroli i dla rzeczy samej uprościć — tak że dziś prowadzenie szkolnej kasy oszczędności jest tak ułatwione, że wymaga minimalnej pracy i pisaniny, nie wymaga żadnych fachowych wiadomości z buchalterii i można powiedzieć, że jest bardzo przyjemną pożyteczną i wciągającą zabawką.

Jak wyżej nadmieniliśmy, szkolna kasa oszczędności jest samoistnie, — autonomicznie urządzonej instytucją, w zarysie przeto jej urządzenia, który kreśliły poniżej, mogą być wprowadzone pewne zmiany, które czy to kierownik szkoły czy też grono nauczycielskie, uzna za wskazane i potrzebne, że względu na stosunki lokalne lub wewnętrzne.

Weźmy dla przykładu szkołę o kilku klasach. Kierownik szkoły wyznacza tych nauczycieli, którzy okażą chęci do prowadzenia kasy dla swej klasy i upoważnia ich do zbierania oszczędności od uczniów. Nauczyciel do tej funkcji upoważniony może albo sam te oszczędności zbierać czy to na pauzach czy też bezpośrednio po godzinach szkolnych — albo też umocować do tego dwóch uczniów, których wybór może nawet pozostawić ich współ-

kolegom. W wypadku pierwszym t. j. gdy sam zbiera oszczędności wpisuje na tzw. arkuszu zbiorczym klasowym złożoną przez każdego ucznia kwotę pod odnośną datą.

Ten arkusz zbiorczy zawiera w nagłówek klasę i miesiąc a następnie rubryki:

- a) liczbę porządkową.
- b) Nazwisko ucznia
- c) daty 1. 2. 3. 4. aż do 15 ;
- d) suma (kwot złożonych przez ucznia w czasie od 1—15 miesiąca).
- e) zakontowano ;
- f) daty 16. 17. 18. aż do 31. w nagłówek klasę i miesiąc a następnie :
- g) suma (kwot złożonych przez ucznia w czasie od 16—31 miesiąca).
- i) Zakontowano.
- j) ogólna suma miesięczna ;
- h) procent dopisany do końca roku.

Jeśli zbierają uczniowie, w takim razie nauczyciel oddaje im ten arkusz a oni po wpisaniu złożonych kwot zwracają nauczycielowi arkusz wraz z uzbieranymi tego dnia pieniędzmi, co nauczyciel pod odnośną datą znakiem swoim stwierdza. Zebrane codziennie kwoty oddaje nauczyciel kierownikowi — który odbiór ich potwierdza swym znakiem na arkuszu zbiorczym i składa je od czasu do czasu na jedną wspólną książeczkę w jednej z miejscowych instytucji finansowych na nazwisko „Szkolna kasa oszczędności uczniów szkoły...“ Wskazaną byłoby rzeczą — o ile instytucja w której zbiorowe oszczędności uczniów mają być składane, wydaje puszki oszczędności, otrzymać taką puszkę, do której kwoty zebrane codziennie przez nauczycieli byłyby wrzucane a w miarę wypełniania się puszki odnośne do instytucji.

Po pierwszych dwóch tygodniach istnienia szkolnej kasy oszczędności nauczyciel wedle tego arkusza zbiorowego wystawia i wydaje uczniom „książeczki“ szkolnej kasy oszczędności szkoły...“ Jako pierwsza wkładka figuruje kwota zebrana w pierwszych dwóch tygodniach — książeczka wystawiona jest na nazwisko ucznia i zaopatrzona numerem bieżącym. Po następnych dwóch tygodniach nauczyciel znowu wpisuje do książeczki każdemu uczniowi sumę kwot złożonych w tych dwóch tygodniach i tak aż do końca roku szkolnego. Do pracy tej w wpisywaniu wkładek do książeczek mogliby być także wciągnięci uczniowie, którzy z pewnością tej funkcji z gotowością się podejmą i uważać ją nawet będą za pewnego rodzaju odznaczenie.

Praca to jak widzimy nie wielka — może być wykonaną n. p. w chwilach, gdy uczniowie zatrudnieni są wypracowaniem zadania pisemnego lub w innej jakiejś swobodniejszej chwili.

Ten arkusz zbiorczy zastępuje w zupełności dziennik kasowy. Z końcem każdego miesiąca, ewentualnie w pierwszych dniach następnego miesiąca, po zapisaniu wkładek do książeczek i po zakontowaniu ich do tzw. księgi kont osobistych, nauczyciele oddają arkusze zbiorowe kierownikowi do przechowania.

Księga kont osobistych prowadzoną będzie podobnie jak są prowadzone konta wkładowe w kasach oszczędności. Każda klasa ma swoją osobną księgę kont osobistych. Urządzenie jej jest bardzo pojedyncze, — wystarczy tyle stronicy wielu jest uczniów składających swe oszczędności, każda stronica ma u góry numer książeczki i nazwisko ucznia a następnie rubryki:

- 1) datę wpisu;
- 2) miesiąc;
- 3) oznaczenie czasu, za który wkładkę wpisano (np. od 1— do 15 albo od 16—31).
- 4) kwotę w tym czasie przez ucznia złożoną, a uwidocznioną w arkuszu zbiorczym;
- 5) procenta dopisane;
- 6) Uwaga.

A więc są to te same rubryki, co w książeczce wkładkowej z dodatkiem rubryki „procenta dopisane”.

Wypełnianie księgi kontowej może być wykonane równocześnie z wypełnianiem książeczek wkładkowych — pod dozorem nauczyciela i pod jego dyktando jeden z uczniów wypełnia książeczki wkładkowe — drugi kontuje w księdze kont osobistych.

Jak z tego widzimy cała praca nauczyciela ogranicza się na razie do zebrania codziennie drobnych oszczędności od uczniów i zapisanie ich do arkusza zbiorowego pod odnośną datą (w czym mogą go wyręczać dwaj mianowani lub wybrani uczniowie) i do wpisania co dwa tygodnie sumy kwot przez każdego ucznia złożonych, do jego książeczki wkładkowej i do zakontowania ich do księgi kont osobistych.

I jeszcze jedna czynność: t. j. obliczanie procentów. Ponieważ szkolna kasa oszczędności oprocentowywać będzie dopiero wkładki ponad 1 koronę, ponieważ wkładka będzie nieść procent dopiero od następnego miesiąca po złożeniu, ponieważ wreszcie kapitalizacja będzie całoroczna, przeto obliczanie i dopisywanie uczniom procentów nie wymaga ani jakichś specjalnych wiadomości ani zbyt wiele pracy. Wystarczy sporządzić tabelę (tabele takie zresztą znajdują się i w podręcznikach i kalendarzach) i wedle tej tabeli dopisuje się procent podobnie jak to się dzieje w kasach oszczędności.

Teraz jeszcze słów kilka o czynnościach kierownika. Jak wyżej wspomnieliśmy, nauczyciele poszczególnych klas składają na jego ręce uzbierane codziennie oszczędności. Odbiór tych kwot potwierdza kierownik na arkuszu zbiorczym. Dla własnej zaś ewidencji prowadzi zapiski na zwykłym arkuszu papieru, ile i którego dnia każda klasa do rąk jego złożyła. Arkusz ten podzielony 31 poprzedzonymi liniami ma na górze oznaczenie miesiąca, w nagłówkach zaś odnośne klasy, względnie nazwiska odnośnych nauczycieli. Zapisek ten zatem np. w dniach 14 i 15 pewnego miesiąca będzie tak wyglądać.

Kl. I. Kl. II. Kl. III. Kl. IV. Razem Uwaga

14.	2.20	3.05	2.0	1.40	8.75
15.	1.10	2.11	3.02	5.14	11.35
Razem	19.62	2.85	59.90	27.40	90.77

16.

17.

i. t. d.

Z końcem miesiąca lub w pierwszych dniach następnego — jak wyżej wspomnieliśmy, nauczyciele po zakontowaniu wkładek do książeczek i księgi kont osobistych — oddają arkusze zbiorcze kierownikowi, ten porównuje arkusz każdej klasy ze swoim zapiskiem dla sprawdzenia czy sumy półmiesięczne uwidocznione w arkuszach zbiorczych zgodne są z sumami zapisków prowadzonych jak wyżej przez kierownika. Czynność ta nie zajmie więcej niż parę minut czasu. Gdy sumy są zgodne,

kierownik wciąga miesięczne sumy arkuszy zbiorczych i sumę procentów dopisanych do jednej ogólnej konsygnacji arkuszy zbiorczych wedle klas i w ten sposób ma każdej chwili w ewidencji całą fundusz szkolnej kasy oszczędności, jaki powinien być ulokowany na wspólnej książeczce szkolnej kasy oszczędności w instytucji finansowej oraz kwotę jaką tytułem procentów dopisze szkolna kasa oszczędności swoim uczestnikom.

Instytucje finansowe oprocentowują wkładki zazwyczaj z następnym dniem po złożeniu wkładki szkolna kasa oszczędności oprocentowuje wkładki dopiero od pierwszego dnia miesiąca, następującego po złożeniu wkładki; szkolna kasa oszczędności oprocentowuje wkładki przenoszące kwotę jednej korony, ponieważ ułamki koron składane przez znaczną liczbę uczniów utworzą kilka lub kilkanaście koron, przeto te korony złożone w instytucji finansowej już procentują; szkolna kasa oszczędności może przyznać uczniom procent niższy niż instytucja finansowa — a te wszystkie okoliczności sprawiają, że powstaje pewna nadwyżka, z której opędzi się koszt książki i druków i pozostanie jeszcze pewna reszta, która może być użyta bądź to na zwiększenie własnego funduszu szkolnej kasy oszczędności, bądź też na zapomogi dla biedniejszych uczniów, na sprawienie im książek, przyborów opłatę czesnego i t. p.

Zasadą powinno być, że wkładki przez uczniów wniesione nie mogą być im wydane, jak tylko dopiero z opuszczeniem szkoły lub wyjątkowo nader ważnych i uwzględnienia godnych przypadkach. Wypłatę skutecznie kierownik ściągając od ucznia książkę i unieważnia ją przez przedziurawienie lub wycięcie tzw. zęba, — nożyczkami, wypłaconą zaś wkładkę i odpisane procenta odpisuje z „konsygnacji arkuszy zbiorczych“ t. j. z ewidencji całego funduszu szkolnej kasy oszczędności.

Rozpisałiśmy się szerzej o tej manipulacji w szkolnych kasach oszczędności, lecz jedynie dlatego, aby wykazać, że cała manipulacja jest bardzo pojedyncza, prosta, wolna od biurokratyzmu, a ściśła i dokładna.

Ressumując to cośmy powiedzieli, do prowadzenia szkolnej kasy oszczędności potrzebne są następujące formularze

A) prowadzone przez nauczyciela (przy ewentualnej pomocy uczniów):

- 1) arkusz zbiorczy (jeden na cały miesiąc).
- 2) książeczki wkładkowe
- 3) księga kont osobistych

B) prowadzone przez kierownika

1) Ewidencja wpłat skutecznych przez nauczycieli

2) konsygnację miesięcznych arkuszy zbiorczych.

Nakoniec niech nam wolno będzie przytoczyć zdanie rektora Gille z Wilmersdorfu o szkolnych kasach oszczędności. Na jednej z konferencji nauczycielskich, gdzie sprawa szkolnych kas oszczędności żywo była omawiana, przedstawił on jako rezultat długoletnich zdobytych doświadczeń następujące uwagi.

I) Szkolna kasa oszczędności jest środkiem wychowawczym. przyzwyczajają bowiem młodzież do oszczędności przygotowuje ją do korzystania z publicznych kas oszczędności, ugruntowuje wśród uboższej ludności dobrobyt, który stanowi podstawę dla kształcenia umysłu i przyczynia się do utrwalenia religii jakoteż i obyczajności. (Punkt socjalno etyczny.)

II) Szkolna kasa oszczędności nie wzbudza chęci użycia, nie prowadzi do skąpstwa kradzieży lub złośliwości, lecz jest źródłem wprost przeciwnych cnot rozważliwych, panowania nad sobą, umiarkowania, do

nauki, miłości bliźniego, uczciwości i siły charakteru. (Punkt indywidualno etyczny).

III. Szkolna kasa oszczędności urabia wolę, daje sposobność do zapanowania nad sobą a następnie wytwarza siłę przyzwyczajenia i pociąga dobrym przykładem. (Punkt psychologiczny).

Galicyjska Kasa Oszczędności.

W dniu 12. maja rb. odbyło się Walne Zgromadzenie członków Towarzystwa galicyjskiej kasy oszczędności we Lwowie, któremu Wydział przedłożył następujące sprawozdanie Dyrekcyi:

Przedkładamy Szanownemu Wydziałowi zamknięcie rachunków za rok 1910, a 67-my rok istnienia Galicyjskiej Kasy oszczędności.

Rok 1910. zaliczamy do lat prawidłowego rozwoju naszej instytucyi

Galicyjska Kasa oszczędności opłacała od wkładek na książeczki 4%, oraz podatek rentowy.

Stan wkładek dnia 1 stycznia 1910.	92,866.267.30 K.
włożono w roku 1910	48,554.611.22 K
odebrano w roku 1910	46,624 883 92 >
włożyło więcej:	1,929.727.30 K.
	<u>94,795.994.60 K.</u>

w odsetkach nieodebranych i do kapitału dopisanych

3,557.726 88 K.

Stan kapitału na 103 845 książeczkach w dniu 31. grudnia 1910 .

98,353.721.48 K.

W roku 1910 załatwiono przy wkładkach i zwrotach ogółem 265.173 stron, więcej o 9.493, jak w roku 1909.

Ogólny obrót kasowy wynosił 587,001 413 81 K.

Bank austro-węgierski pobierał w roku 1910 od reeskontu weksli 4%, w dniu 23. października podwyższył stopę procentową na 5%.

Stan pożyczek hipotecznych, komunalnych i reszt cen kupna za odsprzedane nieruchomości, który z końcem r. 1909 wynosił 50,332.752 26 K.

podniósł się z końcem r. 1910. na 55,302.629 76 K.

a więc o 4,969.877.50 K.

Wzrost ten stosunkowo bardzo znaczny przypada prawie w całości bo w sumie 4,824.983.47 K na pożyczki na realności miejskie. Przypisać go należy wzmózonemu ruchowi budowlanemu we Lwowie i na prowincyi a z drugiej strony okoliczności, że także w ciągu r. 1910 stosunki na targu efektów nie dopuszczały realizacji pożyczek w listach zastawnych bez straty na kursie.

Zaległe odsetki od tych lokacyi podniosły się wprawdzie w porównaniu z r. 1909 o kor. 19.041.33 na 637.317 K 70 h.; stosunek zaległego kapitału jest jednak korzystniejszy, bo z 0.5% w roku 1909 spadł na 0.46%.

Z trzema i więcej ratami zalegało z końcem 1910 roku 16 pożyczek na dobra a 113 na realności, razem 129. z ogólnej liczby 2117.

Z początkiem r. 1911. znaczna część tych zaległości już wpłynęła.

Z końcem r. 1909, pozostało 23. hipotek w egzekucyi; w ciągu r. 1910 przybyło 16. a ubyło 20. tak, że z końcem r. 1910 pozostało w egzekucyi hipotek wszystkiego 19, a to dobra 2. realności 17.

Tak samo jak w r. 1909 nie nabyła Kasa i w r. 1910. żadnej z licytowanych hipotek na własność.

>Interesa w likwidacyi< z końcem r. 1909 w kwocie 9,823.582.70 K.

obniżyły się o nadwyżkę wpływów (370.057.52 K. — 91.764.03 K) 278.293 49 K.

278.293 49 K.

9,545.288.21 K,

a więc z własnego obrotu na Idąc za przykładem sąsiadów, pozbyliśmy akspirujące w niedalekiej przyszłości dwie kopalnie schodnickie, zastrzegając sobie znaczniejsze udziały brutto na cały czas przypuszczalnej ich wydatności. Widoki na dalszą stopniową likwidacyę nie są lepsze jak dotąd. Większe w ostatnich czasach zainteresowanie się obcego kapitału kopalniami w kraju koncentruje się w Tustanowicach, gdzie Kasa uprawnień naftowych nie posiada.

Dążąc dalej konsekwentnie do redukcji tej pozycyi aktywów, użyliśmy na ten cel:

a) z ogólnej nadwyżki obrotowej	311.166.17 K	
b) z rezerwy dla dubiosów	10.540 34 K	321.706 51 K.
skutkiem czego pozycya ta spadła na		9,223.582.70 K.
a więc w porównaniu ze stanem z końcem r. 1909 o pełnych 600.000 K.		

Rachunek zysków i strat wykazuje:

dochody		5,030.652.77 K.
wydatki:		
procenta i prowizye	4,112 884 05 K.	
płace i koszta ogólne	418 279.79 >	
podatki	79.271 63 >	
koszta utrzymania gmachu	3.678.84 >	4,614.114.31 >
okazuje się nadwyżka z obrotu z której użyliśmy na pokrycie:		416.538 46 K.
spadku kursu efektów funduszu obrotowego	93.951.35 K	
straty na wekslach	5.832.71 >	
amortyzacyi nieruchomości	2.141.44 >	
10% odpis nowej instalacyi elektrycznej	3.446.79 >	105.372 29 >
pozostałą kwotę		<u>311.166.17 K.</u>

odpisujemy jak wyżej z interesów w likwidacyi.

W roku 1910 z kapitału wkładowego	98,353.721.48 K.
część interesów w likwidacyi	9,223.482.70 K
i gmach własny	1,982 667.64 >
nie dały oprocentowania, a fruktifikując resztę	87.147.471.14 K.
uzyskaliśmy oprocentowanie dla wkładek	3,733.586 25 K
nadwyżkę obrotu	416.538.46 >
razem	<u>4,150 124.71 K</u>

czyli 4.76% kapitału w obrocie, zwiększonego o do-

pisane w obu półroczach odsetki i po pokryciu wszytkich kosztów.

Fundusz obrotowy ulokowany w efektach wartości imiennej K. 14,556.800. (K. 13,767.910·26 obiegowej) przyniósł li tylko 4%, nie przyczynił się zatem do osiągnięcia nadwyżki obrotowej

Porównawcza tabela głównych lokacyi zestawiona na zasadzie regulaminu, który postanawia, by kwoty użyte na poszczególne lokacye obliczać w stosunku do kapitału wkładkowego zmniejszonego o wartość gmachu, wykazuje z końcem roku 1910. następujące cyfry procentowe:

I. pożyczki hipoteczne i komunalne, ich procenty zaległe	58·14%
II. weksle, pożyczki Towarzystw zarobkowych i gospodarczych, Spółek oszczędności i pożyczek	25·05%
III papiery wartościowe funduszu obrotowego łącznie z wartością kuponów bieżących	14·28%
IV. zaliczki na zastaw papierów wartościowych, lokacye w bankach i kasach oszczędności	2·23%
V. kasa, zaliczki różnych osób	0·57%
VI. interesa w likwidacyi	9·57%

Szanownemu gronu cenzorów składamy za ich skuteczną pracę i łaskawy udział w ocenie eskontowanych weksli podziękowanie.

Sprawozdanie to przyjęte zostało do wiadomości a nadto Walne Zgromadzenie uchwaliło następujący wniosek do Sejmu :

Walne Zgromadzenie Członków Towarzystwa galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie, przyjmując do wiadomości rachunki galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie za rok 1910, wnosi: Wysoki Sejm raczy w myśl §. 38. statutu udzielić Zarządowi galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie absolutoryum z rachunków za rok 1910.

Bilans Galicyjskiej Kasy oszczędności ra rok 1910 przedstawia się jak następuje :

A) Stan czynny.	koron. h.
Kasa	419.224·73
Gmach własny	1,982.667 64
Pożyczki hipoteczne na dobra	13,467.543·10
Pożyczki hipoteczne na realności miejskie	37,382.105·31
Pożyczki hipoteczne na posiadłości wiejskie	358.042·76
Reszty cen kupna dóbr i realności odsprzedanych	1,376.853·46
Pożyczki komunalne	2,718.085·13
Pożyczki towarzystw zarobkowych i gospodarczych	213.750·—
Pożyczki spółek oszczędności i pożyczek	207.875·—
Zaliczki na zastaw terminowy efektów	408.077·—
Rachunki bieżące pokryte efektami	148.886·—
Weksle	
w portfelu	21,036 328·85
w reeskoncie	2,328.202 60
Efekt funduszu obrotowego	23,364.531·45
Lokacye w bankach	13,767.910·26
222.522·04	
Wkłádki w austriackich kasach oszczędności	1,320.000·—
Procenta zaległe z dniem 31. grudnia 1910	639.644·59
Weksle w procesie	349.115·08
Interesa w likwidacyi	9,223 582·70
Rożni dłużnicy	227.111·36

Ruchomości	2.000·—
Rachunki przechodnie	52.336·80
	<u>107,851.864·41</u>

B) Stan bierny koron. h.

Wkłádki oszczędności	98,353.721·48
Wkłádki na rachunek bieżący	4,987.166·49
Giro-obligo z weksli reeskontowanych	2.328.202·60
Długi w bankach	643.000·—
Rezerwa specjalna :	
na pokrycie dubiosów	189.459 66
Różni wierzyciele	686.275 06
Rachunki przechodnie	16.570 90
Procenta pobrane na rok 1911	648.468·22
	<u>107,851.864·41</u>

W sprawie amortyzacyi książeczek.

Ustawodawstwo austriackie w niektórych kierunkach bardzo nawet szczegółowe, na punkcie obrony własności prywatnej ma bardzo znaczne luki, nie daje bowiem właścicielowi dostatecznej gwarancyi i ochrony jego własności skutkiem czego właściciel, choćby nawet był bardzo przezorny, choćby majątek swój ruchomy przechowywał w najlepiej zabezpieczonym skarbcu, może się jednego pięknego dnia zobaczyć wyzutym z całego swego majątku i dowiedzieć się, że to „wywłaszczenie“ odbyło się zupełnie formalnie, jawnie, z zachowaniem pewnych ustawowych terminów w drodze postępowania amortyzacyjnego.

Dzisiejsze postępowanie amortyzacyjne opiera się:

1) Na dekrete nadwornym z dnia 4 marca 1984 Nr. 254 Zb. pr.

2) Na §. 201. zachodnio galic. ustawy sądowej który opiewa: Jeśli ktoś zgubił jaki dokument, wówczas ma prawo przy dokładnem opisaniu tegoż żądać od sądu by posiadaczowi tego dokumentu polecono ten dokument przedłożyć, w przeciwnym bowiem razie dokument za nieważny zostanie uznany

3) na § 1428 ust. cyw. który powiada: Jeśli oblig mający być zwróconym zaginął, natenczas płacący ma prawo żądać zabezpieczenia lub też złożyć dług sądowi a zarazem żądać. aby wierzyciel stosownie do przepisów ustawy sądowej, uzyskał umorzenie obligu

Przedmiotem amortyzacyi mogą być tylko dokumenta przez które ustanawia lub znosi się bezpośrednio prawa majątkowe, bez względu, czy one mają służyć jako dowód pewnej pretensyi (skrypty dłużne, weksle i t. p.) czy też jako dowód skuteczniejszej zapłaty (n. p. kwity) bez względu daley czy dokumenty te przedstawiają same w sobie jakąś wartość jak papiery na okaziciela (obligacye, akcye, kupony) Dokumenty, które służą tylko do skonstatowania pewnych faktów (n. p. świadectwo) albo, których wypływają tylko pośrednio pewne fakty, nie mogą być przedmiotem amortyzacyi.

Następnie przedmiotem amortyzacyi mogą być tylko dokumenty, które właścicielowi zginęły bądź to przez to, że uległy zupełnemu zniszczeniu (n. p. przez pożar) bądź też, że z posiadania jego wbrew jego woli zostały usunięte (n. p. przez kradzież) bądź też, że je w jakikolwiek inny sposób utracił (n. p. przez zgubę). Na każdy sposób wymogiem wdrożenia postępowania amortyzacyjnego jest, aby właścicielowi, obecny posiadacz dokumentu był nieznan, dlatego

też n. p. sprzeniewierzone dokumenty, gdzie sprawca jest wiadomy, nie mogą być przedmiotem amortyzacji i przeciw takiemu posiadaczowi musi właściciel dochodzić swych praw w zwykłej drodze prawa.

Postępowanie amortyzacyjne ma w pierwszym rzędzie na celu ustalić, że nikt dokumentu, o który chodzi nie posiada, że nikt do niego nie rości sobie żadnych praw, a w następstwie ma na celu uchronić właściciela od szkody z powodu utraty. Postępowanie amortyzacyjne atoli wcale nic zmienia ani nie uchyla pretensji lub praw z dokumentu wynikających, lecz tylko unieważnia zagubiony dokument, przez co traci on swoją wartość i staje się papierem zupełnie bezwartościowym.

Ponieważ chcemy omówić specjalnie postępowanie amortyzacyjne co do książeczek wkładowych kas oszczędności, przeto musimy zobaczyć co w tym względzie mówi regulatyw i statut wzorowy. Tak jeden jak i drugi z kwestyą tą bardzo krótko się załatwia.

Regulatyw w § 17 postanawia: „Jeśli książeczki kasy oszczędności zaginę, nastąpić ma postępowanie amortyzacyjne w sposób przepisany dla dokumentów prywatnych, jednak termin amortyzacyjny ustanawia się na sześć miesięcy“.

Statut wzorowy z roku 1892 postanawia w § 21. Jeśli książeczka kasy oszczędności zaginie, w o l n o stronie przy dokładnym podaniu strony księgi, imienia, charakteru i zamieszkania oznajmić w zakładzie kasy oszczędności, a kasa zarządzi stosowne zanotowanie.

Zanotowanie ma ten skutek, że kasa oszczędności na taką książeczkę nie może wypłacać nikomu ani kapitału ani procentów, kto nie jest wstanie wykazać się należycie, że jest właścicielem książeczki.

Zanotowanie takie ważne jest jednak przez dni 30 w ciągu, którego czasu strona winna uzyskać potrzebne środki zabezpieczenia albo w drodze władzy policyjnej lub karnej albo też przez właściwy sąd cywilny i z tego wylegitymować się tem pewniej, że po upływie wspomnianego terminu zanotowanie będzie wykreślone.

§. 22. W razie zgubienia książeczki kasy oszcz. nastąpić ma postępowanie amortyzacyjne, przepisane dla dokumentów prywatnych, jednak termin edyktałny do amortyzacji ustanawia się na sześć miesięcy. Dla uzyskania sądowej amortyzacji wydaje zakład stronie na jej żądanie wyciąg z księgi głównej (w której są wpisane kapitały uczestników kasy) a za przedłożeniem prawomocnego orzeczenia amortyzacyjnego następuje albo wypłata za pokwitowaniem albo wydanie za rewersem duplikatu zgubionej książeczki kasy oszczędności, który ma być jako taki, oznaczony, co w księdze głównej ma być zanotowane.

Przypatrzmy się teraz jak sprawę zaginionych książeczek traktuje regulatyw pruski z dnia 12 grudnia 1838 na którym jak wiadomo wzorowany był regulatyw austriacki z r. 1844. § 15 regulatywu pruskiego brzmi:

Aby każdego właściciela książeczki uchronić od straty skutkiem jej zgubienia, postanawia się co następuje:

a) ten, któremu książeczka kasy oszczędności przez przypadek zniszczała albo się zgubiła, musi jeśli na jej miejsce chce otrzymać nową, o zgubie tej natychmiast po jej spostrzeżeniu zawiadomić zarząd kasy oszczędności, która nie badając całkiem legitymacyi właściciela, zgubę tę w księgach zanotuje.

b) Jeśli właściciel zdoła całkowicie zniszczenie książeczki udowodnić w sposób, wedle uznania kasy oszczędności, zupełnie przekonywający, wówczas otrzyma od niej nową książeczkę, wystawioną wedle

ksiąg kasowych. We wszystkich innych wypadkach musi być zgubiona książeczka sądownie wywołaną i umorzoną.

c) Przed wdrożeniem atoli postępowania amortyzacyjnego należy wyczekać upływu tego kwartału kalendaryzowego w którym kasie doniesiono o zgubie książeczki, jakoteż upływu kwartału następnego. Jeśli w tym czasie zgubiona książeczka zostanie kasie przez kogo innego prezentowaną a nie przez tego, kto zgubę zgłosił, w takim razie kasa książeczkę zatrzyma, prześle ją miejscowemu sądowi i tak tego który książeczkę prezentował jak i tego kto jej zgubę zgłosił odeśle na drogę sądową celem wyjaśnienia w drodze prawnej ich pretensji do własności książeczki.

d). Skoro określony pod c) termin upływie a książeczki wcale nie przedłożono. wówczas kasa udzieli temu, który rzekomo książkę zgubił, poświadczenie i odpis konta zagubionej książeczki. Przy podaniu tych odpisów i przy oświadczeniu gotowości do złożenia przysięgi co do własności książeczki i jej zguby, może poszkodowany wany prosić o sądowe postępowanie i amortyzację.

e). Sąd przy podaniu

aa) numeru książeczki

bb). nazwiska tak tego, na czyje ona pierwotnie była wystawiona jak i tego, który ją rzekomo zgubił.

cc) kwoty, na którą ona w chwili rzekomej zguby opiewała,

ma zgubę jej ogłosić przez jeden miejscowy najbardziej czytany publiczny dziennik, a gdyby takiego nie było, przez dziennik urzędowy odnośnego okręgu z wezwaniem: „aby każdy, który rości sobie jakie pretensje do zaginionej książeczki, zgłosił najpóźniej w (tym a tym) terminie i prawa swe bliżej uzasadnił. w przeciwnym bowiem razie książeczka będzie uznana za zgasałą a zgubą poszkodowanemu na jej miejsce zostanie wydana nowa książeczka.“

Jeśli kwota na książeczce ulokowana wynosi mniej niż 50. talarów, wówczas termin edyktałny ustanawia się na cztery tygodnie od dnia ogłoszenia i ogłoszenie takie raz tylko ma być w dzienniku uminszczone.

Przy kwotach od 50 do 100 talarów termin edyktałny wynosi ośmtygodni i dwukrotnie ma być ogłoszenie umieszczone, przy kwocie 100 talarów lub wyżej ustanawia się termin edyktałny na trzy miesiące i zarządza trzykrotne umieszczenie.

f) Jeśli do terminu w edykcie oznaczonego nikt się nie zgłosił, kto by wystąpił z pretensjami do książeczki i jeśli rzekomy poszkodowany złoży przysięgę: „że książeczkę posiadał i że mu ona zginęła“ wówczas wydaje sąd orzeczenie prekluzyjne i amortyzacyjne, które ma być podane do wiadomości poszkodowanego i przez dni 14 ma być wywieszane w sądzie.

g) Skoro orzeczenie stanie się prawomocne, ma kasa oszczędności na podstawie tego wydać bezpłatnie nową książeczkę.

Koszta postępowania sądowego ponosi poszkodowany; jednakże jeśli wartość wynosi 100 talarów i wyżej prócz kosztów insercyjnych, portoryów i stempli, tylko kopie. przy mniejszych sumach tylko porto i kopie, koszta zaś insercyjne tylko wówczas, jeśli gazeta, w której ogłoszenie umieszczono, wydawaną jest na rachunek osób prywatnych i w tych wypadkach opuszcza się stemple: jeśli ogłoszenie pomieszcza się w gazecie, drukowanej na racunek państwa insercya ma być bezpłatna.“ —

Jak z tego widzimy regulatyw pruski o wiele obszerniej i ściślej traktuje sprawę zaginionych książeczek.

żeczek niż regulatyw i statut wzorowy austriacki, Przedewszystkiem, i to jest rzeczą ważną, dopuszcza wdrożenie postępowania amortyzacyjnego dopiero po upływie pewnego czasu (3-6 miesięcy) od chwili zgłoszenia zguby a ponadto wymaga przysięgi, że ten, który prosi o amortyzację był w posiadaniu książeczki i że mu ona zaginęła. Przy tem postępowaniu utrudnione jest w wysokim stopniu przeprowadzenie postępowania amortyzacyjnego przez osobę do tego nieuprawnioną, która przypadkiem tylko mogła poznać dokładnie znamiona istniejącej w trzecich rękach książeczki i na podstawie tych przypadkowo zdobytych wiadomości, żąda wdrożenia postępowania amortyzacyjnego.

Jakkolwiek §. 201. zachodnio galic. ustawy powiada: „Jeśli ktoś jaki dokument zgubił, naówczas jest on uprawniony przy dokładnem opisaniu tegoż żądać od sądu, aby posiadaczowi dokumentu tego polecono, tem pewniej go przedłożyć ile że w przeciwnym razie dokument ten za nieważny zostanie uznany“ i jakkolwiek z treści tego postanowienia wynikałoby, że tylko właściciel zaginionego dokumentu może żądać jego amortyzacji, pomimo tego nigdzie w ustawie nie ma wskazówek, jak ten który wnosi podanie o wdrożenie postępowania amortyzacyjnego ma udowodnić albo przynajmniej uprawdopodobnić, że on był właścicielem zaginionego dokumentu i że mu ten dokument zaginął. Bez kwestyi, ścisłego dowodu własności trudno żądać, lecz na każdy sposób byłoby rzeczą pożądaną, by sądy starały się uzyskać jak największą pewność co do legitymacyi osoby wnoszącej podanie o amortyzację, by przynajmniej na podstawie tych dowodów jakie strona jest w stanie przedłożyć można z pewnem wysokim prawdopodobieństwem przypuszczać, że starający się o amortyzację był także właścicielem zaginionego dokumentu. Dokładne opisanie dokumentu jeszcze nie wystarcza, bo np. przy obligacjach, listach dłużnych, listach zastawnych i w ogóle papierach na okaziciela podanie seryi i numeru nie może niczego dowodzić, i tego rodzaju papiery w danych okolicznościach mogą być łatwo zamortyzowane nawet przez tego kto ich nigdy nie posiadał i tem samem nie zgubił. Trudniejsza rzecz przy papierach wystawionych na nazwisko jak np. przy akcyjach imiennych książeczkach wkładowych niewinkulowanych, lecz i tu niezupełnie zamknięto drogę do nadużyć. Najmniej podlegają niebezpieczeństwu nielegalnego zamortyzowania papiery winkulowane, bo w tych wypadkach nawet gdyby amortyzację nielegalnie przeprowadzono, wypłata należności będzie mogła nastąpić tylko do rąk tego, na czyją rzecz dokument jest winkulowany, gdyż ewentualny duplikat będzie wydany również z klauzulą winkulacyjną.

A teraz przyjrzymy się tokowi postępowania amortyzacyjnego co do książeczek wkładowych:

Przedewszystkiem strona, która książeczkę zgubiła winna wnieść do właściwego c. k. Sądu podanie o wdrożenie postępowania amortyzacyjnego. Właściwym sądem jest ten sąd krajowy lub obwodowy w którego okręgu znajduje się siedziba zarządu kasy oszczędności (ust. z 3. maja 1868, Nr. 36. D. u. p.). W podaniu, które winno być opatrzone stemplem na 2. Korony od pierwszego i 1. Koronę od każdego następnego arkusza (ust. z dnia 13 grudnia 1862. i z 29. lutego 1864. nr. 20. Dz. u. p.) zawierać winno jak najdokładniejsze daty. odnoszące się do zaginionej książeczki, a więc numer, imię nazwisko na jakie ona jest wystawiona, kwotę na jaką opiewa i ewentualnie ile możności inne szczegóły co do poszczególnych wkładek na nią wnoszonych lub kwot z niej

pojęmowanych. Do podań o amortyzację nie ma zastosowania, przymus adwokacki (§. 5. ust. z 9. sierpnia 1854. Nr. 208. Dz. u. p.).

Sprawa podatkowa przed trybunałem państwa.

Trybunałowi państwa nie przysługują prawo badania ustawowego uzasadnienia przypisania podatku. Pretensya o zwrot zapłaconego podatku może zatem tylko wówczas być przed trybunałem państwa podniesioną, jeśli odnośny nakaz zapłaty przez właściwą władzę został zniesiony i przez to skuteczniona zapłata podatku pozbawiona została prawnego uzasadnienia

(Orzeczenie Trybunału państwa z dnia 7 lipca 1910. L. 269.)

Sprawa przedstawia się następująco: Orzeczeniem Trybunału administracyjnego z dnia 17. listopada 1908 L. 10694 orzeczono, że procenta od styryjskiej krajowej pożyczki kolejowej przy wymiarze podatku zarobkowego nie mają być wciągane do podstawy opodatkowania. Kasa oszczędności w Gleisdorf posiada od roku 1891 tych wolnych od podatku papierów za K 10.000.—; procenta od tych efektów wciągane były przez władzę podatkową od roku 1898 do 1906 corocznie do podstawy opodatkowania, — co też władza podatkowa przyznała. Państwo zatem przez sprzeczne z ustawą opodatkowanie nieprawnie się wzbogaciło, — i stąd powód do skargi do Trybunału państwowego.

Przez powyższe zacytowane orzeczenie Trybunału administracyjnego ustalono ponad wszelką wątpliwość, że te procenta wbrew ustawie w poprzednich latach zostały opodatkowane. Jednakowoż przec w poprzednim nakazom zapłaty nie wnoszono rekursów i skutkiem tego urosły one w moc prawną. Ponieważ atoli państwo przy wymiarze podatku jest w jednej osobie i sędzią i stroną, było ono jako najwyższy stróż prawa w pierwszej linii powołane, nawet bez żądania strony z własnego popędu baczyć na sprawiedliwe zastosowanie ustawy; o państwie, które rozporządza całą armią prawniczo wykształconych i fachowych urzędników skarbowych, musi się przypuszczać, że ono dokładnie zna ustawy. W postępowaniu zatem sprzecznym z ustawą musi się dopatrywać złej wiary — a przecież za każdy sposób można się domagać od państwa aby nie działało na szkodę poddanych i nie wykorzystywało ich nieznamośności ustaw. Jeśli państwu dowiedzie się, że dopuściło się ono przekroczenia ustawy na swoją korzyść, więc jest ono w każdym wypadku kwotę, o którą się nieprawnie i niesłusznie (indebite) wzbogaciło, zwrócić, tem bardziej, że nawet prywatna osoba niesłusznie (indebite) uzyskanego dobra nie może sobie zatrzymać. Ponieważ zatem państwo nie ma żadnego prawnego tytułu do opodatkowania zakwestyonowanych procentów od tych efektów i chodzi tu o pro. roczne ustawy, we względzie zaś formalnym o przedmiotową nieważność, przeto skarżąca się kasa żąda wydania orzeczenia: „państwo winno jest pobrany podatek zarobkowy od procentów po K 400.— rocznie od K 10.000.— 4% styryjskiej krajowej pożyczki kolejowej (za lata 1898, 1899, 1900, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905 i 1906) nieprawnie pobrany po K 20.— wraz z dodatkami i 5% odsetkami wraz z kosztami skargi kasie oszcz. w terminie przez sąd oznaczyć się mającym zwrócić.

Z tem żądaniem skarżącą się kasa została przez trybunał państwa oddaloną a to z następujących powodów:

Orzeczeniem trybunału administracyjnego z dnia 17. listopada 1908 L. 10694, na które się powołuje niniejsza skarga, którą uważać należy jako skargę o niesłuszne wzbogacenie się (*condictio indebiti*), zostało orzeczenie dyrekcji skarbowej z 11 marca 1908 L. 1904 skutkiem zażalenia kasy przeciw wymiarowi podatku zarobkowego za rok 1907 (nakaz płatniczy z 14. stycznia 1907), — uznane za nieuzasadnione w ustawie, skutkiem wciągnięcia do podstawy opodatkowania procentów od znajdujących się w posiadaniu kasy 10.000 — 4% obligacji kolejowych styryjskich gdyż ze względu na postanowienie § 1. al 2. ustawy z 15. lipca 1890 Dzpp Nr. 121, procenta te o ile stanowią część dochodu przedsiębiorstwa, obowiązane do publicznego składania rachunków po myśli rozdziału II. ustawy podatkowej, są uwolnione od podatku zarobkowego i w podstawie do wymiaru nie powinny być wciągnięte. Tem zatem orzeczeniem odjęto podstawę prawną tylko wymiarowi podatku za rok 1907 odnośnie do procentów od styryjskiej pożyczki kolejowej. Ta atoli okoliczność nie może uzasadnić pretensji o zwrot podatku wymierzonego i pobranego za lata 1898 do 1906 po K 20 rocznie wraz z dodatkami.

Obowiązek bowiem podatkowy jest w I. rozdziale ustawy podatkowej z 25. października 1896 Dzpp. Nr. 229 unormowany.

Ustawa ta zawiera dokładne postanowienia o wymierzaniu podatku, o wydawaniu nakazów zapłaty jak i o prawach strony co do odwołania się i zażalenia: — z postanowień tych wynika, że w sprawach podatku zarobkowego o środkach prawnych rozstrzygają władze podatkowe w tcku instancji, a trybunał administracyjny w drodze zażalenia (§ 62 i § 114).

Trybunałowi jednak państwa ani po myśli cytowanej ustawy podatkowej ani po myśli ustawy zasadniczej z dnia 21. grudnia 1867 dzpp. Nr. 143 nie przysługuje prawo badania ustawowego uzasadnienia wymiaru podatku. Pretensja zatem o zwrot podatku mogłaby przeto przed tym trybunałem być podniesioną tylko wówczas i o tyle, o ileby odnośny nakaz zapłaty został zniesiony, a przez to uiszczeniu podatku odjęto podstawę prawną.

Atoli w niniejszym wypadku okazuje się i z wywodów skargi i z aktów przedłożonych trybunałowi państwa, jak niemniej z motywów orzeczenia trybunału administracyjnego, że kasa oszczędności w Gleisdorf przeciw nakazom zapłaty, jakie jej doręczono zostały w latach 1898 do włącznie 1906 nie wносиła zażeń, że zatem uzyskały one moc prawną i że na podstawie tych już dawno prawomocnych nakazów podatek zarobkowy także i od procentów wspomnianych obligacji kolejowych bez zarzutów zapłacony został.

Nie można zatem w drodze skargi do trybunału państwa po myśli § 3. lit a) ustawy zasadniczej z 21. grudnia 1867 Dzpp. Nr. 143 chcieć wywołać orzeczenia nie leżącego w jego kompetencji co do ustawowego uzasadnienia wymiaru podatku za lata 1898 do 1906, zwłaszcza że przeciw wymiarowi temu ani w drodze rekursu ani zażalenia nie remonstrowano, że zaniechano we właściwym czasie ustawowo dozwolonych kroków i nie można przed tym trybunałem podnosić pretensji z powodu zapłaty tego, co nie było długiem; i gdy nadto zapłata ta nastąpiła na podstawie nakazu zapłaty przez stronę

nie kwestyonowanego, który stał się też prawomocnym.

Dodać wreszcie należy, że żądanie skargi obejmuje także zwrot dodatków do podatków, które wprowadzie państwo przypisuje, — ale one nie wpływają do kasy państwowej — przeto ze względu że nie oznaczono ani rodzaju ani wysokości tych dodatków, ministerstwo skarbu nie mogłoby mieć biernej legitymacji skargi.

Storno interesów prawnych a należności skalowe.

Ministerstwo skarbu wydało dnia 12. kwietnia 1911 do L 12945 następujący reskrypt:

„Zapytanie jednej z krajowych władz skarbowych powoduje ministerstwo skarbu co do odpisania względnie zwrotu należności przy stornowaniu interesów prawnych, podlegających należności skalowej, do wydania następujących zarządzeń, które mają zastąpić dawniejsze w tym względzie wydane reskrypty:

1. Krajowe władze skarbowe są upoważnione do odpisywania należności skalowych od interesów prawnych, przy których następuje przeniesienie prawa własności rzeczy ruchomych jak np. przy umowach kupna, zamiany, dostawy — a to w drodze łaski aż do kwoty należności stałej przypadającej od każdego arkusza, względnie do bonifikaty tej należności bez odsetek zwłoki, jeśli wiarygodnie będzie udowodnione, że strony od interesu prawnego przed jego wykonaniem jednoznacznie i w zupełności odstąpiły, a żądanie odpisania względnie bonifikaty w przeciągu jednego roku od daty zawarcia interesu względnie od daty wystawienia dokumentu będzie postawione.

2. Upoważnienie to odnosi się w szczególności także do interesów pożyczkowych, jednakże z tem ograniczeniem, że żądanie odpisania względnie bonifikaty należności będzie postawione nie tylko w terminie określonym w punkcie 1., lecz także przed zapadłością choćby tylko części kapitału dłużnego.

Dowód zgodnego i zupełnego odstąpienia od interesu przed jego wykonaniem uważać należy za dostateczny w wypadkach, gdzie wierzycielem jest publiczny instytut kredytowy (§ 3. rozp. min. z 25. lutego 1907 Dzpp. Nr. 50) lub fundusz stojący pod zarządem władzy, jeśli będzie przedłożone odpowiednie poświadczenie instytutu lub władzy. W wypadkach gdzie występują wierzyciele innego rodzaju, ma krajowa władza skarbowa przy uwzględnieniu wszystkich zachodzących okoliczności ocenić, czy dowód należy uważać za złożony, czy nie i w tych wypadkach może zezwolić na odpisanie względnie na zwrot należności skalowej, jedynie za ściąganiem dokumentu dłużnego (względnie wszystkich jego egzemplarzy).

Jeśli w dokumencie dłużnym ustanowiono hipotekę, musi być nadto dowiedzionem, że prawo zastawu albo nie zostało jeszcze zainstabilowane, albo zostało napowrót wykreślone. — Mająca być w tym celu wystawiona deklaracja z zezwoleniem na wykreślenie, podlega od każdego arkusza tylko stałej należności stemplowej.

3. Krajowe władze skarbowe, jeśli uznają odpisanie względnie zwrot należności skalowej od umowy pożyczkowej zawartej przez publiczny instytut kredytowy lub fundusz zostający pod zarządem władzy za dopuszczalne po myśli punktu 2, są także

upoważnione odpisać względnie zwrócić bez odsetek zwłoki należność, która od wcześniejszego zaindebultowania prawa zastawu dla zabezpieczenia zamierzonej pożyczki została wymierzona względnie uiszczoną.

Drugim reskryptem z tej samej daty L. 12950 wydaje ministerstwo wskazówki co do postępowania z podaniami stron o odpisanie względnie zwrot należności skutkiem później na jaw wyszłych okoliczności. W tym względzie postanawia ministerstwo:

1. Podanie strony, żądające odpisania w całości lub w części względnie zwrotu należności od prawomocnie wymierzonej należności skutkiem nowych później na jaw wyszłych okoliczności, podlega jako podanie o wznowienie wymiaru (Bemessungsverfahren) orzeczeniu w toku instancji.

2. Podanie należy przede wszystkim zbadać w kierunku:

a) czy strona w ogóle naprowadza jaką nową okoliczność a nie może tylko jakiś nowy środek dowodowy co do okoliczności już pierwszej znanej, czy też tylko jej zapatrywanie prawne przy niezmienionym stanie faktu się zmieniło;

b) czy naprowadzona nowa okoliczność faktyczna ma jakie znaczenie dla wymiaru.

Jeśli brak tych warunków, należy podanie bez merytorycznego załatwiania przy odpowiednim umotywowaniu odrzucić.

3. Jeśli postępowanie zostanie wznowione, należy na odpisanie względnie zwrot należności — w całości czy w części — tylko wówczas zezwolić, jeśli strona tę nową okoliczność jako taką wiarygodnie udowadnia (lub w podaniu udowodniła) i że jej ta nowa okoliczność w czasie, gdy jej przysługiwał zwykły środek prawny, wcale znaną nie była.

Wedle tych wskazówek mają być traktowane także podania o odpisanie względnie zwrot prawomocnie wymierzonej należności od rzekomo niezważnego interesu prawnego.

5. W wydanem stronie orzeczeniu, jeśli na jej żądanie nie w zupełności się zezwala, należy pomieścić pouczenie o przysługujących jej środkach prawnych po myśli ustawy z dnia 19. marca 1876 Dzpp. Nr. 28 i z 20 lutego 1907 Dzpp. Nr. 52

6. Dla podań o odpisanie, względnie zwrot należności, które bez poprzedniego nakazu zapłaty w stemplach lub bezpośrednio uiszczone zostały, ma zastosowanie § 77. ustawy należnościowej.

W sprawie podniesienia kursu rent państwowych.

W ostatnich czasach spostrzegać się daje spadek kursu stale oprocentowanych papierów państwowych. Jest to zjawisko, które widzimy nie tylko w Austrii ale niemal na wszystkich giełdach europejskich. Tak np. widzimy, że angielskie konsolle pomimo bardzo starannych usiłowań wykazują stałą tendencję do niżki, podobnie rzecz ma się w Niemczech, gdzie pomimo wysiłków ze strony rządu nie udało się podnieść kursu rent — to samo zjawisko mamy także w Austrii. Wobec tego stanu rzeczy wylaniają się najrozmaitsze projekty i to tak ze strony rządu jak i ze strony ekonomistów i finansistów, zmierzające do podniesienia kursu tych rent. Wśród mnóstwa projektów wspominaliśmy w numerze poprzednim o projekcie rządowym nałożenia na

kasy oszczędności i instytucje asekuracyjne obowiązku lokowania przynajmniej 10% swych funduszy w rentach państwowych. Ze rząd nad nałożeniem na kasy oszczędności tego obowiązku na serwo się zastanawia dowodzi ta okoliczność, że c. k. ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptem z dnia 6. kwietnia rb. L. 11502 zażądało za pośrednictwem politycznej władzy krajowej dat. co do stanu papierów wartościowych i stosunku do sumy wkładów i własnego majątku w kasach oszczędności wedle stanu i kursu z dnia 31. grudnia 1910. To tylko dziwne, że komisarze rządowi mający tych dat dostarczyć, otrzymali wskazówki aby daty te zebrali w krótkiej drodze i bez nadawania sprawie niepotrzebnego rozgłosu.

Przypatrzmy się, jak tego rodzaju zarządzenie, gdyby zostało wydane, wpłynęło na stosunki w kasach oszczędności — z jednej strony, a na kurs papierów wartościowych krajowych z drugiej strony.

Wedle dat zebranych z dnia 31. grudnia 1909 (nie mamy bowiem jeszcze wszystkich zanknięć za rok 1910). galicyjskie kasy oszczędności miały papierów państwowych w swoich funduszach:

a) w funduszu obrotowym K 6,576.650 — t. j. 22% kapitału wkładkowego a 20.4% ogółu efektów własnych funduszu obrotowego.

b) w funduszach rezerwowych K 658.050. t. j. 4.7% ogółu funduszy rezerwowych.

c) w funduszach emerytalnych K 223.849 t. j. 6.5% ogółu funduszy emerytalnych.

Gdyby zatem rząd projekt ten przeprowadził, i gdyby nawet jak to reprezentanci austriackich kas oszczędności się domagali, zakreślono termin do spełnienia tego obowiązku na lat 6, więc w tak krótkim przeciągu czasu musiałyby galicyjskie kasy oszczędności zaopatrzyć się dodatkowo w rentę państwową w wysokości 78% stanu kapitału wkładkowego, względnie 5.3% wysokości funduszy rezerwowych i 3.5% wysokości funduszy emerytalnych, to znaczy, że w przeciągu najbliższych lat sześciu galicyjskie kasy oszczędności, musiałyby dokupić około 28 milionów papierów państwowych, a nawet więcej ze względu na przypuszczalny w ciągu tego czasokresu wzrost tak kapitału wkładkowego jak i funduszy rezerwowych i emerytalnych.

Znaczna część kas galicyjskich, zwłaszcza młodszych, założonych dla zaspokojenia potrzeb kredytowych ludności na przeto w tych kredytach o wiele korzystniejszą lokację kapitału wkładkowego niż lokacja w papierach wartościowych wogóle.

Przeważnie część tych kas płaci nawet od wkładów wyższy procent niż jej przynoszą papiery wartościowe. Konsekwencją zatem tego zarządzenia będzie ograniczenie obrotów kas oszczędności, nie jest wykluczonem, że kasy mające pewien zapas papierów wartościowych będą się przed tem ograniczeniem w ten sposób ratowały, że sprzedadzą lokacyjne papiery krajowe w zamian zaś zato zakupią rentę i inne papiery państwowe. Nie trzeba chyba dowodzić, że tego rodzaju operacja odbije się niekorzystnie na kursie papierów krajowych instytucyj a tem samem osłabi znacznie kredyt krajowy.

Czy tego rodzaju przymus nałożony na kasy oszczędności przyczyni się do ustalenia i podniesienia kursu rent jest także rzeczą wątpliwą. Emisje rent państwowych w ostatnich latach nie stoją w takim stosunku do wzrostu kapitału wkładkowego w Kasach oszczędności, iżby jego 10% lokacja w rentach mogła przyczynić się stale do wzmocnienia popytu na targu rentowym. Wzrost nie jest zresztą w Kasach równomiernym i popyt za rentami ze strony pewnej części kas może się łatwo spotkać z wy-

zbywaniem się rent ze strony kas innych. Zresztą kapitał wkładowy także na ogół niekoniecznie musi wzrastać i nie jest wykluczonem niebezpieczeństwo depresji kursowej wywołanej przez rzucenie na targ przez Kasy odrazu znaczniejszej ilości renty państwowej.

Zresztą prawdę powiedziawszy kasy oszczędności a zwłaszcza galicyjskie nie mają znowu tak bardzo ważnych powodów do ponoszenia ofiar dla podtrzymywania i podniesienia kursu papierów wartościowych. Rząd stale od dziesiątek lat w obec kas oszczędności zajmuje nieprzychylnie stanowisko, — wszystkie żądania kas oszczędności — i to żądania słuszne, — spotykały się zawsze z odmową rządu. — Przez szereg lat walczyły kasy oszczędności o podwyższenie bezpieczeństwa popularnego dla książeczek wkładowych kas oszczędności, i wreszcie po długich staraniach rząd podwyższył bezpieczeństwo popularne do śmiesznie małej sumy K 3000. Od szeregu lat domagały się kasy traktowania ich co do ekwiwalentu na równi z innymi instytucjami finansowymi, i niżenie należności ekwiwalentowej od majątku nieruchomego z 3% na 1½% i o uwolnienie od należności od majątku ruchomego: nad tymi postulatami rząd przechodzi stale do porządku dziennego. Domagają się kasy reformy ustawy podatkowej i zmiany dotychczasowej skali podatkowej, zniesienia podatku rentowego itp. Czy rząd tym słusznym żądaniom zadość uczynił. Domagały się kasy reformy regulatywu, musiały atoli nawet od tego żądania odstąpić skoro się przekonały, że reforma jeśliby jaka nastąpiła, wyjdzie tylko na niekorzyść kas oszczędności. I jest jeszcze wiele, wiele innych powodów, które nie pozwalają wcale kasom oszczędności entuzjastycznie się zbytnio tym projektem rządowym. Nie spotykały się kasy oszczędności przez cały czas swego istnienia w Austrii z życzliwością rządu, nie mają też teraz najmniejszego powodu ponoszenia ofiar w interesie kursu papierów państwowych, tem bardziej że ten środek państwu niewiele korzyści przyniesie, — a kasy jeszcze więcej skrupuje i jeszcze bardziej utrudni im spełnienie ich żądania.

Między projektami, które mają na celu podniesienie kursu papierów państwowych znalazł się także projekt rady dworu Juliusza Pragera dyrektora budapeszteńskiego związku żyrowego i kasowego. Aby ustalić kurs rent w pierwszym rządzie węgierskich p. Prager przedłożył rządowi węgierskiemu obszerny elaborat, w którym podaje przyczyny stałego cofania się kursu rent i przedstawia projekt, który zdaniem jego mógłby się przyczynić do ustalenia kursu. Żąda on mianowicie, aby rząd w drodze ustawodawczej ustanowił tzw. prawo do premii dla posiadaczy rent, któreby się wyrażało w procentach, a ustawałoby z chwilą, gdy kurs renty dojdzie do nominalnej wartości. Projekt ten streszcza się w następujących punktach:

1) Państwo ustanawia dla wszystkich tak obecnie istniejących jak i w przyszłości wydać się mających emisji rent prawo do premii, które będzie wyrażone w procentach.

2) Prawo do premii ustaje, skoro kurs renty osiągnie nominalną wartość, tzn. że premia tylko wówczas się należy, jeśli renta stoi niżej pari.

3) Prawo do premii jest prawem ściśle osobistym a więc w zasadzie nieprzenośnym. Wyjątek stanowią przeniesienia w drodze spadku i pod pewnymi warunkami także w wypadkach konkursu lub likwidacji, jednak tylko wówczas, gdy kończy się ona stratą

4) Prawa do premii nabywa każdy posiadacz rent, który swój zapas zawinkuluje stale wobec państwa na przeciąg lat 25.

5) Na życzenie posiadacza zawinkulowanej renty państwo przeprowadzi dewinkulację, co atoli pociąga za sobą utratę prawa do premii.

6) Renta zawinkulowana może być lombardowaną i dawaną jako kaucya przez osobę na której rzecz winkulacja nastąpiła. Zastaw może być zrealizowanym tylko przez dewinkulację i sprzedany.

7) Instytucje obowiązane do publicznego skłarachunków, przedsiębiorstwa, towarzystwa, fundusze itp. uzyskują ustawowo zagwarantowane prawo, na zasadzie którego, o ile kurs winkulowanych rent, znajdujących się w ich posiadaniu spadnie poniżej kursu, po jakim zostały one zakupione, mogą powstałe straty kursowe pokryć prawem do premii tj. w aktywa bilansu wstawić zobowiązanie państwa aż do wysokości straty poniesionej na winkulowanej rencie.

8) Na zabezpieczenie obowiązków, jakie dla państwa wynikną skutkiem przyznania prawa do premii, stwarza państwo tzw. fundusz rezerwowy premiiowy. Dotacje tego funduszu mają być wstawiane w budżet a suma tej dotacji ma być oznaczoną wedle kwoty zawinkulowanych papierów. Podstawę matematycznego obliczenia stanowi na każde 100 koron winkulowanej renty, 1% premii jako jednostka, (wypadałoby zatem, że rocznie należałoby ten fundusz dotować kwotą 4 hal. od każdych 100 koron winkulowanej renty — ze względu atoli na oprocentowanie składane dotacją 2¼ 2½ hal. na każdą setkę przez lat 25 wystarczy na wypłatę premii).

9) Kwoty dotacyjne mają być również lokowane w rencie a procenta od nich użyte dalej na zakupno renty.

10) W terminie płatności premii, a więc po latach 25 ma nastąpić wypłata pretensyi do premii obliczona na zasadzie ówczesnego kursu renty. Jako kurs, który ma służyć za zasadę obliczenia premii ma być uważany przeciętny kurs z miesiąca poprzedzającego termin rozliczenia względnie wypłaty premii.

11) Musiałyby być ustawowo ustalonym, że winkulowana renta do tej dewinkulacji nie może być przedmiotem obrotu.

12) Również musiałyby być wydane zarządzenia, aby właściciel winkulowanej renty w terminach zapadłości łatwo i w krótkiej drodze mógł otrzymać należność za kupony.

13) Ponadto ze względu na swobodę lombardowania należałoby zawrzeć z bankiem austrowęgierskim umowę, że bank ten na winkulowaną rentę do skontyngentowanej kwoty 150 do 200 milionów koron będzie udzielał zaliczek do wysokości 95% nominalnej wartości i po stopie obowiązującej każddoześnie przy eskoncie weksli.

Tak się przedstawia projekt p. Pragera.

Nie zastąpi on losowego, gdyż premia dopiero w ściśle określonym czasie będzie wypłacaną; nie zapobiegnie większej podaży przy pomyślnej konjunkturze, bo każdy będzie wolał z niej skorzystać, niż rezygnując z prawa dyspozycji lata całe czekać na wypłatę premii.

Nie zabezpieczy więc ten środek stale wyższego kursu rent.

Na kurs papierów lokacyjnych wpływają czynniki, poza ich sferą leżące i nie dające się przez państwo bezpośrednio opanować. Fluktuacja stopy procentowej na targu pieniężnym musi się na pa-

pierach lokacyjnych a zwłaszcza na rencie odbijać. Ogólna sytuacja gospodarcza i idąca z nim z reguły w parze obfitość gotówki mają na stopę procentową wpływ pierwszorzędny. Rzecz naturalna, że kasy od papierów lokacyjnych stronią a kurs ich skutkiem słabnącego popytu się obniża w miarę tego jak otwierają się widoki danej korzystniejszej, choć może mniej pewnej lokacji. Silniej pulsujący przemysł, pociągający ku sobie kapitał nie tylko wyższą procentową stopą ale i widokami spekulacji na różnicy kursu musi zmniejszyć popyt za efektami, słabo oprocentowanymi. Mamy tego przykład na targu efektów w Austrii w ciągu ostatnich 3—4 lat, gdzie ruch w akcyach wzmógł się do niebywałych rozmiarów a papiery lokacyjne leżą odtąd zupełnie oddzielnie. W tych warunkach jedynie nie zawodnym środkiem podtrzymania kursu rent byłaby wielka powściągliwość ich emisji.

Wszelkie inne środki działać będą chwilowo tylko i połowicznie.

NOTATKI.

Pierwsze galicyjskie biuro tłumaczeń. zostało otwarte przy ul. Króla Leszczyńskiego l. 3. i uskutecznia tłumaczenia ze wszystkich języków na język polski i odwrotnie.

Die Hypothekarnanstalten (Bodenkreditanstalten) in Deutschland und Österreich Ungarn, deren Hypothekengeschäft, Geschichte Entwicklung und Statistik. von Prof. Robert Mully von Oppenried. We Wiedniu w nakładowej księgarni Alfreda Höldera ukazała się powyższa praca autora wielce zasłużonego dla kas oszczędności, urzędnika pierwszej austriackiej kasy oszczędności we Wiedniu. Cała praca składa się z trzech części: a to I) Interes hipoteczny zakładów hipotecznych, II. Zakłady hipoteczne i ich historia, III. Statystyka. W dodatku znajdujemy cały szereg formularzy, skryptów, aktów notaryalnych, cesyj, kwitów, deklaracji zwalnających, podań w sprawach hipotecznych i t. p. Jest to praca nader cenna nie tylko dla zakładów uprawiających interes hipotecznych ale dla wszystkich, którzy ze sprawami hipotecznymi mają cokolwiek do czynienia. Cały, bardzo obszerny materiał jest umiejętnie rozłożony, a przy tem wszystkim nadzwyczaj zwięzłe, treściwie opracowany. Definicje interesów prawnych, i wszystkich czynności, przychodzących w interesie hipotecznym są krótkie i jasne; przykłady, których jest bardzo wiele, znakomicie przyczyniają się do zrozumienia samej rzeczy i w praktyce mogą oddać wielkie usługi. Przeprowadzone przez całe dzieło porównanie stosunków hipotecznych w państwie niemieckiem ze stosunkami austriackimi jest bardzo ciekawe i pouczające.

Regulacja płac w Banku austro-węgierskim: Bank austrowęgierski przeprowadził w marcu rb. regulację etatu i płac swoich urzędników, z ważnością od dnia 1. stycznia 1911. Nowy szemat etatu i płac przedstawia się obecnie jak wskazuje tabela;

Jak z zestawienia tego widzimy, stworzono 23 rang, a wszystkie rangi podzielono na dwie główne grupy, tj. na grupę pierwszą obejmującą rangi od 1—10. i te rangi są zastrzeżone do awansów po za turą, natomiast grupa druga obejmująca rangi 11—23 uprawniają do stałego awansu co trzy lata i to w ten sposób, że w rangach parzystych awansuje się z reguły co trzy lata bez względu na ilość urzędników będących w danej randze; w rangach nieparzystych nie jest koniecznie wymagany trzyletni czas wycze-

Ranga	Charakter	Ilość miejsc	płaca		Razem
			K.	K.	
1	nadinspektor	5	9.000	3.000	12.000
2	"	10	8.000	3.000	11.000
3	inspektor	15	7.200	3.000	10.000
4	"	15	6.800	2.800	9.000
5	"	20	6.400	2.600	9.600
6	"	20	6.000	2.400	8.400
7	nadkontrolor	30	5.600	2.200	7.800
8	"	40	5.200	2.000	7.200
9	"	50	4.800	1.800	6.600
10	"	60	4.400	1.600	6.000
11	kontrolor	20	4.000	1.400	5.400
12	"	dowolna			
13	"	20	3.600	1.200	4.800
14	"	dowolna			
15	rewident	20	3.000	1.200	4.200
16	"	dowolna			
17	"	20	2.600	1.100	3.700
18	"	dowolna			
19	"	20	2.200	1.000	3.200
20	"	dowolna			
21	urzędnik	20	2.000	800	2.800
22	"	dowolna			
23	"	dowolna	1.800	700	2.500

kiwania, w rangach tych bowiem urzędnicy zdolniejsi, lub ci, których praca zasługuje na uznanie, mogą awansować wcześniej. Prócz tych poborów każdej rangi mają urzędnicy prawo do trzechleci po K 200, wliczalne od dnia wstąpienia do banku. Najniższa zatem płaca urzędnika (po roku odbytej w banku praktyki) wynosi z dodatkiem aktywalnym K 2.500 po latach 19. dochodzi się do poborów K 6.600. — (płaca K 4000, dodatek aktywalny K 1400 6 trzyleci K 1200) i na wypadek, gdyby odnośny urzędnik nie zaawansował wcale do rangi 10, po dalszych latach 16 uzyska jeszcze 5 trzyleci i dojdzie do poborów 7800 koron. Ułożenie tego etatu ma także i tę dobrą stronę, że w rangach parzystych ilość posad nie jest wcale systemizowanu, że zatem przejście do tej ran-

gi z rangi parzystej nie jest zawistą od tego, czy w randze wyższej jest miejsce przez co unika się konieczności tworzenia posad extra statum.

Przypomnienie. W miesiącu maju płatne są kupony od:

- 5% losów państwowych z r. 1860. (K 40.— K 20.— K 4.—).
- 4% skonw. wolnej od podatku jednolitej renty koronowej. Maj - Listopad; (K 400.— K 40.— K 4.—).
- 4% galic. pożyczki krajowej z r. 1893 (K 200 — K 40.— K 20.— K 4.— K 2.—).
- 4% Obligacyj indemnizacyjnych Krcacy i Sławonii (K 400.— K 200.— K 100.— K 40.— K 20.—).
- 4% pożyczki miasta Lwowa (K 196.— K 98.— K. 19-60 K 3-92).
- 4% węgierskich obligacyj indemnizacyjnych z r. 1888 K. 400.— K 200.— K 40 — K 20.—).
- 4% listów zastawnych czeskiego banku hipotecznego w Pradze (K 400.— K 200.— K 40.— K 20.— K 4.—).
- 4%¹/₂ listów zastawnych galicyjskiego Banku hipotecznego 50-letnich (K 450.— K 225.— K 45.— K 22-50 K 4-50).
- 4% listów zastawnych galicyjskiego Banku hipo-

- tecz. koronowe K 400.— K 200.— K 40.— K 4.—).
- 4% listów zastawnych węgierskiego zakładu kred. ziem w Budapeszcie 41 let. (K 400.— K 40.— K 4.—).
- 4%¹/₂ listów zastawnych węgierskiego Banku hipotecznego 42¹/₂-let. (K 225.— K 45.— K 22-50 K 4-50).
- 5% Obl. pierwsz. kolei Albrechta I. Em. (franków 12-50).
- 4% Obl. pierwsz. kolei Albrechta (K. 40.— K 8.—).
- 5% Obl. pierwsz. austriackiej kolei północno zachodniej lit. B. (K 9-94).
- 5% Obl. pierwsz. austro-węg. towarzystwa kolei państwowych (Marek 10.—).
- 4% Obl. pierwsz. austro-węg. towarzystwa kol. państw. Em. 1883. (Marek 40.— M 8.—).
- 4% Obl. pierwsz. kolei ces. Ferdynanda z r. 1882. (K 5.—).
- 4% Obl. pierwsz. kolei ces. Ferdynanda z r. 1887 gwarant i niegwarant. (K 40 — K 8.— K 4.—)

Ruch wkładek

w Związkowych kasach oszczędności za miesiąc marzec 1911.

	%	Stan kapitału wkładowego z dniem 28 lutego 1911		W ciągu miesiąca marca 1911.								Różnica		Stan kapitału wkładowego z dniem 31 marca 1911	
		K	h.	wnosiły wkładki				zwrócone				K.	h.	K.	h.
				Stron	K.	h.	Stron	K.	h.						
Bochnia p	5	3,159.630	36	238	99.105	55	140	58.030	32	—	41.075	23	3,200.705	59	
Bochnia m.	5	3,654.999	90	277	129.073	96	230	80.961	96	+	48.112	—	3,703.111	90	
Bohorodczany p.	5	951.303	04	120	34.390	60	88	38.398	15	—	4.007	55	947.295	49	
Brzesko* p.	4-4 ¹ / ₂ -5	1,260.976	05	195	50.359	57	59	39.607	60	+	10.751	97	1,271.728	02	
Brzeżany p.	5	2,124.062	95	—	167.907	42	—	90.717	04	+	78.190	38	2,201.235	33	
Buczacz* p.	3-5	2,233.319	95	115	78.329	98	119	79.502	82	—	1.172	84	2,232.147	11	
Dąbrowa m.	4 ¹ / ₂ -5	1,018.024	51	140	56.801	36	73	67.643	31	—	10.841	95	1,007.182	56	
Dobromil* m.	4 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Drohobycz m.	4	3,421.534	28	167	198.617	35	158	151.907	48	+	46.709	87	3,468.244	15	
Gródek Jagielloński* p.	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Horodenka p.	4 ¹ / ₂	912.244	07	150	61.072	77	85	37.875	10	+	23.197	67	935.441	74	
Jarosław* m.	4 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Jasło m.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kałusz p.	{ 4 ¹ / ₂	529.404	03	128	63.319	26	77	38.378	33	+	24.940	93	554.344	96	
	{ 4	364.179	93	—	—	—	13	7.255	60	+	7.255	60	356.924	33	
Kołomyja m.	4 ¹ / ₂	5,157.022	31	613	307.379	60	593	227.696	83	—	79.682	77	5,237.005	08	
Kraków* m.	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kraków p.	4	24,541.790	13	2252	743.469	41	1818	986.610	90	+	243.141	49	24,298.648	64	
Krosno m.	4 ¹ / ₂	1,630.075	96	168	50.852	69	78	60.966	84	—	10.114	15	1,619.961	81	
Lwów* gal.	4	101,106.666	91	12038	5,371.013	17	12320	4,369.308	10	+	1,001.705	07	102,108.371	98	
Mielec* p.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Myslenice p.	5	2,130.943	78	—	97.845	93	—	89.204	99	+	8.640	94	2,139.584	72	
Nowy Sącz m.	4 ¹ / ₂ -5	4,520.048	39	390	228.789	43	324	148.232	83	+	173.715	51	4,693.763	90	
Nowy Targ* p.	4 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Podgórze* m.	4 ¹ / ₂	3,804.759	47	529	186.317	18	432	237.687	87	—	51.370	69	3,753.388	78	
Przemysł m.	4	9,053.949	01	699	324.756	14	883	386.112	88	+	61.356	74	8,992.598	27	
Ropczyce p.	4 ¹ / ₂	1,450.165	03	132	131.727	57	66	56.455	16	+	75.272	41	1,525.437	44	
Rudki* p.	4 ¹ / ₂ -5	676.342	51	84	27.857	43	40	12.796	65	+	15.060	78	691.403	29	
Rzeszów m.	4	3,768.272	02	278	140.792	71	251	208.043	42	—	67.250	71	3,701.021	31	
Sambor m.	4 ¹ / ₂	5,934.956	16	497	254.939	51	455	234.848	57	+	20.090	94	5,955.047	10	
Sambor p.	5 ⁰ / ₁₀	859.247	32	72	51.991	93	44	16.081	36	+	35.910	57	895.157	89	
Sanok m.	4 ¹ / ₂	3,354.687	45	206	132.840	73	225	189.865	10	—	57.024	37	3,297.663	08	
Sniatyn m.	5-5 ¹ / ₂	593.792	83	151	85.080	61	103	28.391	55	+	56.689	06	650.481	89	
Sniatyn p.	5	1,741.6-7	59	96	73.060	17	86	45.498	01	+	27.562	16	1,769.209	75	
Sokal m.	4 ¹ / ₂	1,728.637	62	200	165.446	25	181	79.122	58	+	86.23	67	1,814.961	29	
Stryj m.	4 ¹ / ₂	4,339.381	52	772	281.169	72	544	181.850	22	+	99.319	50	4,438.701	02	
Tarnobrzeg p.	5	1,896.753	60	151	81.744	21	99	71.059	23	+	10.684	93	1,907.438	53	
Tarnopol m.	4	7,144.064	81	1022	549.785	04	996	524.725	85	+	25.059	13	7,169.124	—	
Tlumacz p.	4-5	351.487	34	65	61.305	60	57	20.740	87	+	40.564	73	392.052	07	
Trembowla p.	4 ¹ / ₂	1,001.165	77	136	24.402	63	178	41.565	00	—	17.152	37	984.003	40	
Wadowice p.	4	4,908.198	96	365	134.793	74	338	156.791	13	—	21.997	39	4,886.201	57	
Wieliczka* p.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Zaleszczyki p.	4-5	1,005.034	07	82	56.388	31	78	37.321	98	+	19.066	33	1,024.100	40	

* Do chwili zamknięcia numeru wykazu nie otrzymaliśmy. 1) W tem % skapitalizowany; ad 1) 93.158.91.—

- 4% Obl. pierwsz. kolei Lwowsko-Czerniowiecko-Jaskiej (wolne od podatku) (K 12.—)
- 4% Obl. pierwsz. kolei Lwowsko-Czerniowiecko-Jaskiej (opodatk.) (K 1080).
- 4% Obl. pierwsz. kolei południowej (Marek 40.— M 8.—).
Akcyj. kolei lwowsko-czerniowiecko-jaskiej (kupon K. 10 i ewent. dywidenda).

Przypomnienie: W miesiącu czerwcu płatne są kupony od:

- ¹/₆ 3 prc. losów austr. zakładu kredyt. ziemskiego (Boden-Credit Anstalt) Emisja I. (K. 294)
- 4 prc. losów węgierskiego Banku hipotecznego (K. 4.—)
- " 4 prc. losów bawarskiej pożyczki premiowej z roku 1866 (Marek 12.—).
- " 4 prc. węgierskiej renty koronowej (K. 200 K. 20.— K. 10.— K. 4.— K. 2.—)
- " 4 prc. węgierskiej renty koronowej z r. 1902 (K. 200 — K. 100.— K. 40.—).
- ⁵/₈ 4 prc. galic. obligacji propinacyjnych (K. 400.— K. 200.— K. 40.—).
- " 5 prc. listów zastawnych bukowińskiego zakła-

- du kredytowego ziemskiego (K. 50.— K. 25.— K. 5.—).
- 4 prc. listów zastawnych bukowińskiego zakładu kredytowego ziemskiego (K. 40.— K. 20.— K. 4.—).
- ¹/₆ 3 pół prc. listów zastawnych czeskiego Banku hipotecznego (K. 350.— K. 175.— K. 25.— K. 1750 K. 350).
- ⁵/₆ 4 prc. listów zastawnych galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego 41 let. (K. 40.— K. 200.—).
- " 4 prc. listów zast. galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego 56 let. (K. 398.— K. 199.— K. 3980.—).
- " 4 prc. listów zast. galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego dawnych K. 398.— K. 199.— K. 3980.— K. 1990 K. 398).
- " 4 i pół prc. listów zastawnych galic. Banku krajowego (K. 225.— K. 45.— K. 2250 K. 450 K. 225).

Ruch wkładek

w Związkowych kasach oszczędności za miesiąc kwiecień 1911.

	%	Stan kapitału wkładowego z dniem 31. marca 1911	W ciągu miesiąca kwietnia 1911.						Różnica		Stan kapitału wkładowego z dniem 30. kwietnia 1911		
			wnosiły wkładki			zwrócone			K.	h.	K.	h.	
			K.	h.	Stron	K.	h.	Stron					K.
Bochnia m.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bochnia p.	5	3,200.705	59	111	46.175	78	120	90.829	54	44.653	76	3,156.051	83
Bohorodczany p.	5	947.295	49	98	108.144	49	93	35.699	41	72.445	08	1,019.740	57
Brzesko p.	4 - 4 1/2 - 5	1,271.728	02	155	94.497	84	72	67.269	18	27.228	66	1,298.956	68
Brzeżany p.	5	2,201.253	33	126	126.110	27	100	98.970	31	27.139	96	2,228.393	29
Buczacz p.	3-5	2,232.147	11	103	149.242	21	118	49.638	80	99.603	41	2,331.750	52
Dąbrowa m.	4 1/2 - 5	1,007.182	56	60	27.675	89	58	26.850	50	825	39	1,008.007	95
Dobromil* m.	4 1/4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Drohobycz m.	4	3,468.244	15	150	231.066	91	136	110.127	43	120.939	48	3,589.183	63
Gródek Jagielloński* p.	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Horodenka p.	4 1/2	985.441	74	78	44.980	74	81	29.855	06	15.123	68	950.567	42
Jarosław* m.	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jasło* m.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kałuż p.	4	554.344	96	116	62.543	78	55	18.518	05	44.025	73	598.370	69
Kołomyja m.	4 1/2	356.924	33	—	—	—	23	8.445	38	8.445	38	348.478	95
Kraków* m.	4	5,236.705	08	510	251.946	22	591	257.363	21	5.416	99	5,231.288	09
Kraków p.	4	24,298.648	64	1816	1,064.323	72	1729	1,157,676	91	93.353	19	24,205.295	45
Krosno m.	4 1/2	1,619.961	81	111	50.948	57	62	36.736	66	14.211	91	1,634.173	72
Lwów gal.	4	102,108.371	98	9965	4,518.264	56	11383	3,624.790	73	893,473	83	103,001.845	81
Mielec p.	5	844.391	74	56	63.368	72	44	26.844	26	36.524	46	880.916	20
Myślenice p.	5	2,139.584	72	—	110.420	60	—	112.969	56	2.548	96	2,137.035	76
Nowy Sącz m.	4 1/2 - 5	4,693.763	90	352	269.119	25	265	176.047	07	93.072	18	4,786.836	08
Nowy Targ* p.	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Podgórze m.	4 1/6	3,753.388	78	400	130.888	06	370	98.006	78	32.881	28	3,786.270	06
Przemysł m.	4	8,992.592	27	540	297.413	60	571	267.282	55	30.131	05	9,022.723	32
Ropczyce p.	4 1/2	1,525.437	44	102	76.152	71	54	38.462	82	37.689	89	1,563.127	33
Rudki p.	4 1/2 - 5	691.403	29	58	35.696	22	72	40.037	17	4.340	95	687.062	34
Rzeszów m.	4	3,701.021	31	237	157.286	52	197	126.266	41	31.020	11	3,732.041	42
Sambor* m.	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sambor p.	5	895.157	89	74	52.421	61	51	28.103	78	24.317	83	919.475	72
Sanok m.	4 1/2	3,297.663	08	230	247.483	57	210	123.924	03	123.559	54	3,421.222	62
Sniatyn m.	5 1/2	650.481	89	112	71.477	56	60	10.359	04	61.118	53	711.600	41
Sniatyn p.	5	1,769.209	75	130	107.227	03	76	24.597	05	82.629	98	1,851.839	73
Sokal m.	4 1/2	1,814.961	29	129	58.434	69	129	60.637	64	2.202	95	1,812.758	34
Stryj* m.	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tarnobrzeg p.	5	1,907.438	53	246	114.100	28	81	123.019	69	13.919	41	1,893.519	12
Tarnopol m.	4	7,169.124	—	—	392.011	81	—	263.033	71	123.923	10	7,293.052	10
Tłumacz p.	4-5	392.052	07	71	199.960	38	48	26.988	50	172.971	88	565.023	95
Trembowła p.	4 1/2	984.003	40	107	50.678	87	93	26.881	02	23.997	85	1,008.001	25
Wadowice p.	4	4,886.201	57	246	138.661	61	265	192.303	30	53.641	69	4,832.559	88
Wieliczka* p.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zaleszczyki p.	4-5	1,024.100	40	89	45.934	35	66	13.305	32	27.629	03	1,051.729	43

Nakładem Związku gal. kas oszczędności

wyszła

INSTRUKCYA MANIPULACYJNA

dla

KAS OSZCZĘDNOŚCI

Cena za egzemplarz 18 koron.

== Do nabycia w Biurze Związku. ==

DOM BANKOWY

Kantor wymiany

SOKAL & LILIJEN

kupuje i sprzedaje wszelkie papiery wartościowe i waluty zagraniczne po możliwie najskrupulatniejszych kursach, skutecznie pod takimi samymi warunkami wszelkie zlecenia giełdowe zarówno na giełdzie wiedeńskiej jak i na giełdach zagranicznych, wypłaca wszelkie kupony możliwie bez potrącenia jakiegokolwiek prowizji inkasowej.

Filia c. k. uprz. austriackiego

Zakładu kredytowego

dla handlu i przemysłu

WE LWOWIE

wydaje codziennie (z wyjątkiem niedziel i świąt) w godzinach od 9 do 12 przedpoł. i od 3 do 4 popoł.

książeczki wkładkowe

z 4% oprocentowaniem

Na żądanie wypłaca kwoty do 5000 k. jednego dnia i na jedną książeczkę bez wypowiedzenia.

Kupuje i sprzedaje

wszelkie papiery wartościowe i monety po kursie dziennym bez doliczenia prowizji, wydaje przekazy i akredytywy na zagraniczne miejsca, przyjmuje zlecenia giełdowe, bierze w przechowanie papiery wartościowe i udziela na nie zaliczek.

FILIA

Pragskiego Banku Kredytowego

we Lwowie, ul. Karola Ludwika 1. 29

(Nr. telefonu 937, 946, 846).

Zakład centralny w Pradze. Filie w Kolinie Olomuńcu i Brodach.

Wpłacony kapitał akcyjny K. 9,000.000.

Fundusze rezerwowe i gwarancyjne K. 4,100.000.

Korzystne zafatwianie

wszelkich transakcyi bankowych i lokacyi kapitałów

Kupno i sprzedaż papierów wartościowych. — Przeprowadzanie wszelkich obrotów giełdowych na targach krajowych i zagranicznych

Promesy, Losy (Sprzedaż losów za wypłatą w rachunku bieżącym). — Otwieranie kredytów i udzielanie zaliczek na pokład papierów wartościowych. — Przyjmowanie w przechowanie i w zarząd papierów wartościowych. — Ubezpieczanie losów i efektów od strat z powodu wylosowania. — Wykupno płatnych kuponów i wylosowanych papierów wartościowych. — Listy polecające i akredytywy na sezony podróży. — Eskont weksli. — Inkasa i wypłaty w kraju i na miejsca zagraniczne. — Wkładki pieniężne, na książeczki wkładkowe (podatek rentowy opłaca Bank) oprocentowuje po

4 1/2 procent

na asygnaty kasowe z 90-dniowym wypowiedzeniem: oprocentowanie po 4 1/4% i w rachunku bieżącym.

Oddział komercyjny:

Finansowanie przedsiębiorstw przemysłowych i budowl publicznych, kredyty na podatki i cła. Zaliczkowanie faktur towarowych. Kupno i sprzedaż w drodze komisowej towarów i zaliczkowanie tychże.

Wiedeński Bank Związkowy

FILIA WE LWOWIE.

Lwów

Kapitał akcyjny:
K. 80,000.000.

Fundusze rezerwowe:
K. 23,027.428-13.

we własnym gmachu przy
ul. Jagiellońskiej 13.

Telefon nr. 57. Dyrekcya
Telefon nr. 358. Kantor
wymiany.

Zakład centralny
Wiedeń

FILIE: Ausgig n. Z. Berno, Budapest, Czernlowca, Grac, Prosecljów, W. Neustadt i St. Pölten. 12 kantorów wymiany i kas depozytów we Wiedniu.

Zafatwia wszelkie interesa bankowe oraz transakcyje w zakresie kantorów wymiany wchodzące a mianowicie:

Przyjmuje wkładki w rachunku czekowym i w rachunku bieżącym. Przyjmuje wkładki na 4% książeczki wkładkowe. Oprocentowanie rozpoczyna się z dniem następnym po złożeniu wkładki a kończy się z dniem poprzedzającym podjęcie wkładki. Podatek rentowy opłaca bank z własnych funduszy. Eskontuje weksle, otwiera kredyty i udziela zaliczki w podkład papierów wartościowych. Przeprowadza wszelkie obroty giełdowe na targach krajowych i zagranicznych. Kupuje i sprzedaje papiery wartościowe, waluty i przekazy na zagraniczne miejsca.

Wydaje listy kredytowe na wszystkie kraje. Wymienia kupony i wylosowane papiery wartościowe. Inkasuje weksle we wszystkich miejscach krajowych i zagranicznych. Przechowuje papiery wartościowe i zarządza nimi. Ubezpiecza papiery wartościowe przed stratami z wylosowania. Rewiduje bezpłatnie numery losów i innych papierów wartościowych, podlegających losowaniu. Najkorzystniejsze. Pilne czuwanie nad interesami klientów. Ułatwienia wszelkiego rodzaju, umożliwione doświadczeniem i rozgałęzionymi stosunkami w całym świecie kupieckim.